

به نام خدا

فصل: ۶-۱ بخش: مدنی، تاریخ پایه: هشتم	معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری: مطالعات اجتماعی تولید شده در استان: همدان	محتوای نوشتاری کتاب مطالعات اجتماعی سال تحصیلی ۹۹-۴۰۰
--	--	---

درس ۱: تعاون ۱

درس ۲: تعاون ۲

درس ۳: ساختار و تشکیلات دولت

درس ۴: وظایف دولت

درس ۵: آسیب های اجتماعی و پیشگیری از آنها

درس ۶: قوه قضائیه

درس ۷: ارتباط و رسانه

درس ۸: رسانه ها در زندگی ما

درس ۹: ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان

درس ۱۰: از رحلت پیامبر تا قیام کربلا (نینوا)

درس ۱۱: ورود اسلام به ایران

درس ۱۲: عصر طلایی فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی

درس ۱ تعاون (۱)

نکات مهم درس

تعاون: یعنی همکاری و یاری رساندن به یکدیگر
همه ما انسان ها در مقابل خداوند متعال، دیگران و محیطی که در آن
زندگی می کنیم و نسبت به خود مسئول هستیم

انسان موجودی اجتماعی و مسئول، آفریده شده است هیچکس نمی تواند
اعمال و رفتار و زندگی خود را از اجتماع جدا کند و بگوید من می خواهم
زندگی آسوده ای داشته باشم، نسبت به آنچه در جامعه می گذرد و اتفاقاتی
که برای دیگران می افتد، بی تفاوت بمانم و زندگی خود را از دیگران
جدا کند

پیام ها و دستورات دین اسلام در زمینه رابطه فرد با اجتماع
خداوند از ما خواسته که در کارهای نیک به یکدیگر کمک کنیم، اما در امور ناپسند گناه و
ستمکاری، همکاری نکنیم.

همکاری نکردن در گناه یعنی اینکه اگر کسی کار ناپسند یا گناهی انجام می دهد ما او را تشویق
نکنیم یا طوری رفتار نکنیم که انگار با او موافق هستیم.

همکاری نکردن در گناه، گاهی به این صورت است که مقدمه ی انجام آن گناه را برای خود یا
دیگران فراهم نکنیم.

جلوه ها و شکل های مختلف تعاون

اظهار دوستی و محبت، همدلی و خوشحال کردن یکدیگر، هدیه دادن، کوشش برای ایجاد
صلح و آشتی میان انسان ها، عیادت از بیمار، قرض دادن، رفع مشکلات مردم و یاری
رساندن به آنها در گرفتاری ها، مشارکت کردن برای رفع نیازهای مالی فقرا، امر به معروف و
نهی از منکر

سطوح تعاون
تعاون ممکن است در سطح: خانواده و خویشاوندان، مدرسه، محله، شهر و روستا یا اعضای جامعه صورت بگیرد.

سوالات متن

۱- تعاون یعنی چه؟

تعاون به زبان ساده یعنی همکاری و یاری رساندن به یکدیگر

۲- آیا ما می توانیم نسبت به اتفاقاتی که برای دیگران می افتد بی تفاوت باشیم؟

از آنجایی که انسان هم موجودی اجتماعی و هم مسئول، آفریده شده است؛ هیچکس نمی تواند اعمال و رفتار و زندگی خود را از اجتماع جدا کند و نسبت به آنچه در جامعه می گذرد و اتفاقاتی که برای دیگران می افتد، بی تفاوت بماند و زندگی خود را از دیگران جدا کند.

۳- نظر دین اسلام در زمینه رابطه فرد با اجتماع و همکاری چیست؟

یکی از کارهایی که قرآن کریم به آن امر فرموده «تعاون» است. در کارهای نیک و پرهیزکاری، یکدیگر را یاری کنید؛ و در گناه و ستمکاری همکاری نکنید. سوره مائده، آیه ۲ امیرالمؤمنین علی (ع): از پیامبر اکرم (ص) شنیدم که فرمود کسی که یک مشکل از مؤمنی رفع کند، مانند کسی است که تمام عمرش را به عبادت سپری کرده است.

۴- خداوند در چه اموری اجازه همکاری با دیگران را به ما داده است؟

خداوند از ما خواسته که در کارهای نیک به یکدیگر کمک کنیم، اما در امور ناپسند گناه و ستمکاری، همکاری نکنیم. همکاری نکردن در گناه یعنی اینکه اگر کسی کار ناپسند یا گناهی انجام می دهد ما او را تشویق نکنیم یا طوری رفتار نکنیم که انگار با او موافق هستیم.

۵- تعاون و همکاری به چه شکل های مختلفی می تواند انجام شود؟

اظهار دوستی و محبت، همدلی و خوشحال کردن یکدیگر، هدیه دادن، کوشش برای ایجاد صلح و آشتی میان مؤمنان، عیادت از بیمار، قرض دادن، رفع مشکلات مردم و یاری رساندن به آنها در گرفتار یها، مشارکت کردن برای رفع نیازهای مالی فقرا، امر به معروف و نهی از منکر و ...

۶- تعاون و همکاری در سطحی از جامعه ممکن است صورت گیرد؟

خانواده و خویشاوندان، مدرسه، محله، شهر و روستا یا اعضای جامعه

۷- نتیجه همکاری و همدلی در خانواده چیست؟

باعث صمیمیت و محبت بیشتر بین اعضای خانواده می شود. با تقسیم وظایف و مسئولیت ها، هر عضوی از خانواده احساس می کند که مفید است و همه کارهای خانه بر دوش یک نفر قرار نمی گیرد.

۸- در محیط مدرسه در چه زمینه هایی می توان همکاری کرد؟

در نظافت کلاس و مدرسه، کمک به همکلاس یهایی که در درس ضعیف هستند، همکاری در مراسم صبحگاهی و از این قبیل.

۹- نتیجه همکاری در بین افراد یک محله چیست؟

همدلی و همکاری بین افرادی که در یک محله زندگی میکنند، علاوه بر ایجاد صمیمیت و همبستگی، موجب می یود که کارها بهتر پیش برود.

۱۰- همکاری و تعاون در محله به چه شکل هایی ممکن است صورت گیرد؟

عیادت از همسایه بیمار، کمک و خوشامدگویی به همسایه جدیدی که به محله نقل مکان نموده، همکاری در نظافت و پاکیزگی محله و مراقبت از اموال عمومی و همکاری در جشنها یا مراسم مختلف از جلوه های تعاون در محله است.

فعالیت ها

۱- گفت وگو کنید

الف) شباهت های این دو ماجرا چه مواردی بود؟

جلوه ها و شکل هایی از احساس مسئولیت ، تعاون ، همکاری ، کمک به همدیگر و همفکری برای حل مشکلات

ب) در ماجراهایی که نقل شد، افرادی که پیشقدم شده بودند تا به دیگری کمک کنند، چه دلیلی برای کار خود آوردند؟ بیان کنید احساس و مسولیت و کمک کردن و پیدا کردن راه چاره برای حل مشکل و شرایط سخت و بد پیش آمده

پ) اگر در این ماجراها احساس مسئولیت و همکاری وجود نداشت، چه اتفاقاتی می افتاد؟

در ماجرای اول دوره درمان احمد آقا طول می کشید- هزینه اش بیشتر می شد - علی از نظر درسی ضعیف می شد در نتیجه خانواده احمد آقا دچار مشکلات فراوان دیگری نیز می شد. در ماجرای دوم بوی بدو نامطبوع زباله ها شهرک را فرا می گرفت و سبب بیماری مردم می شد در نتیجه اهالی شهرک دچار مشکلات فراوان دیگری نیز می شدند.

ت) اگر در خانواده و فامیل برای کسی اتفاق ناخوشایندی پیش بیاید، آیا صحیح است ما بی تفاوت بمانیم؟ چرا؟ خیر - وظیفه ی انسانی ماست که در حل مشکلات به یکدیگر کمک کنیم و ممکن است روزی برای خود ما نیز چنین اتفاقی پیش بیاید و توقع و انتظار کمک داشته باشیم ، پس با کمک کردن ما احساس تنهایی نخواهند کرد و با کم شدن مشکلات به آینده امیدوار خواهند شد.

۲- به نظر شما آیا صحیح است که در خانه، همه کارها بر دوش یک نفر گذاشته شود؟ چرا؟ خیر زیرا کارها بر دوش یک نفر می افتد و او نیز به خاطر تنها بودن باید تلاش بیشتری بکند تا همه کارها را به خوبی انجام دهد کمک درسی به خواهر و برادر کوچکتر - همکاری در هنگام پذیرایی از میهمان ها ، در نتیجه ناتوان و مریض شده و سبب مشکلات و بی نظمی بیشتری در خانواده می شود اما با تقسیم کارها و وظایف احساس مفید بودن افراد شکل گرفته و عدالت رعایت می شود.

۳- شما در چه مواردی با اعضای خانواده تان همکاری می کنید؟ روی یک کاغذ بنویسید. خرید برای خانه - نظافت منزل - چیدن وسایل خانه- آماده کردن غذا و چایی - نگهداری از کوچک ترها - کمک درسی به خواهر و برادر کوچکتر - همکاری در هنگام پذیرایی از میهمان ها.

۴- چه نمونه هایی از همکاری در بین همسایه ها یا افراد محله خود سراغ دارید؟ بیان کنید. همکاری در جابجایی وسایل سنگین همسایه ها - تزئین و چراغانی کردن محله در اعیاد و مراسم های مختلف - کمک به سالمندان و معلولان - کمک مالی و معنوی به مستمندان و فقیران محله - مراقبت از اموال عمومی.

۵- به نظر شما کدام مکان ها در محله م بتواند به همبستگی و همکاری بیشتر بین افراد آن محله کمک کند؟ مساجد - حسینیه ها - دفاتر شوراهای اسلامی و شورای حل اختلاف - پایگاه بسیج - خانه های ریش سفیدان و معتمدان محل.

۶- به نظر شما چه عواملی مانع از همکاری و تعاون می شود؟ مثال بزنید. خودخواهی - دنیا طلبی - وسوسه های شیطانی - ناتوانی در برقراری روابط صحیح - عدم همدلی - عدم روحیه تعاون و همکاری - نداشتن مهارت و آموزش های لازم و کافی در تعاونی ها - حسادت و عداوت .

سؤالات چهار گزینه ای

۱- همکاری و یاری رساندن به یکدیگر را چه می گویند؟

- الف) انفاق ب) ایثار ج) تعاون د) همیاری

۲- در کار نیک ، پرهیزکاری یکدیگر را یاری رسانید و در گناه و ستمکاری همکاری نکنید مفهوم کدام گزینه است؟

- الف) تعاون ب) مشورت ج) همفکری د) از خود گذشتگی

۳- در خانواده چگونه می توان از قرار گرفتن کارها بردوش یک نفر جلوگیری کرد؟

- الف) با تقسیم وظایف و مسؤلیت ها ب) برنامه ریزی صحیح و دقیق

- ج) ایجاد نظم و ترتیب در خانه د) ایجاد صمیمیت و محبت

۴- به ترتیب (مراقبت از اموال عمومی - همکاری در مراسم صبحگاهی - شستن ظروف منزل) جلوه هایی از تعاون در کدام محیط است؟

- الف) محله - خانواده - مدرسه ب) مدرسه - محله - خانواده

- ج) محله - مدرسه - خانواده د) خانواده - محله - مدرسه

درس ۲ تعاون (۲)

نکات مهم درس

تعاون، تنها به خانه و مدرسه و محله محدود نمی شود. گاهی افراد نیکوکار در سطح جامعه به صورت فردی و گروهی به دیگران یاری می رسانند.

جلوه هایی از تعاون در سطح جامعه : انفاق - وقف - تعاون سازمان ها و مؤسسات خیریه

گاهی افراد نیکوکار در قالب سازمان های مردم نهاد و مؤسسات خیریه به یاری نیازمندان یا حل برخی از مشکلات جامعه می پردازند.

برخی از سازمان های مردم نهاد و مؤسسات خیریه عبارتند از

➤ انجمن حمایت از بیماران خاص

➤ انجمن نگهداری از معلولین و سالمندان

➤ درمانگاه های خیریه

➤ مؤسسات نگهداری و حمایت از ایتام

➤ خیرین مدرسه ساز خیرین کتابخانه ساز

همه سازمان ها و مؤسسات خیریه باید برای فعالیت های خود از وزارت کشور، مجوز بگیرند

انفاق

افراد از طریق بخشش مال، علم، توانایی ها و وقت خود به کسانی که نیازمند هستند، یاری می رسانند. به این بخشش «انفاق» می گویند.

وقف یکی از راه های انفاق و تعاون در جامعه در قدیم افراد نیکوکار بناهایی مانند مدرسه علمیه، پل، کاروانسرا، آب انبار و حمام عمومی می ساختند تا مردم بتوانند از آنها استفاده کنند. گاهی نیز دستور می دادند از منافع و درآمدی که از فعالیتی در یک مکان حاصل می شود مثلاً از زمین کشاورزی یا کارگاه تولیدی، به افراد نیازمند کمک شود.

به اموال و دارایی هایی که وقف می شود، موقوفات می گویند. کسی حق تصرف در موقوفات را ندارد و باید تا ابد به همان صورت که واقف معین نموده است، استفاده شود.

خیرین مدرسه ساز
خیرین مدرسه ساز با استفاده از توانمندی های خود و دیگر افراد یا نهاد های نیکوکار به ساختن یا تعمیر ونوسازی و تجهیز مدارس می پردازند و این مدارس را رایگان در اختیار وزارت آموزش و پرورش، می گذارند
آنها می توانند نام خود یا نام پدر و مادر یا هر نامی را که بخواهند روی مدرسه بگذارند

شرکت های تعاونی
هرگاه گروهی از مردم برای رفع نیازهای معیشتی و شغلی خود دور هم جمع شوند و بر طبق قانون تعاونی ها، در فعالیتی سرمایه گذاری و همکاری کنند و در سود و زیان آن شریک شوند، در واقع یک شرکت تعاونی، تأسیس کرده اند و هر یک از آنها را عضو شرکت تعاونی می نامند.

هدف از تشکیل شرکت تعاونی
+ حل مشکلات اقتصادی
+ ایجاد رفاه
+ زندگی بهتر برای اعضا

منافعی که از همکاری و فعالیت گروهی حاصل می شود، به طور عادلانه بین همه اعضا توزیع می شود.

تفاوت شرکت های تعاونی با شرکت های غیر تعاونی
شرکت های تعاونی همه افراد با هم برابرند و هر کس با هر مقدار سهم فقط یک حق رأی دارد. منافعی که از همکاری و فعالیت گروهی حاصل می شود، به طور برابر و یکسان بین همه اعضا توزیع می شود. در شرکت های تعاونی افراد به طور داوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش می کنند

شرکت های غیر تعاونی
هر کس سرمایه و سهام بیشتری داشته باشد، قدرت بیشتری در تصمیم گیری ها دارد. منافعی که حاصل می شود به طور برابر و یکسان بین اعضا توزیع نمی شود.

سؤالات متن

۱- آیا تعاون و همکاری محدود به مکان خاصی می شود؟

تعاون، تنها به خانه و مدرسه و محله، محدود نمی شود. گاهی افراد نیکوکار در سطح جامعه به صورت فردی و گاهی به صورت گروهی به دیگران یاری می رسانند و کمک می کنند.

۲- انفاق به چه معناست؟

افراد از طریق بخشش مال، علم، توانایی ها، و زمان عمر خود به کسانی که نیازمند هستند، یاری می رسانند. به این بخشش «انفاق» می گویند.

۳- نمونه هایی از سازمان های مردم نهاد و موسسات خیریه را که با هدف کمک به نیازمندان فعالیت می کند را نام ببرید:

انجمن های حمایت از بیماران خاص، انجمن های نگهداری از معلولین و سالمندان، درمانگاه های خیریه، مؤسسات نگهداری و حمایت از ایتام و خیرین مدرسه ساز و کتابخانه ساز.

۴- وقف به چه معناست؟

از دیرباز افراد نیکوکار بناهایی مانند مدرسه علمیه، پل، کاروانسرا، آب انبار و حمام عمومی می ساختند تا مردم بتوانند از آنها استفاده کنند. گاهی نیز دستور می دادند از منافع و درآمدی که از فعالیت در یک مکان حاصل می شود مثلاً از زمین کشاورزی یا کارگاه تولیدی، به افراد نیازمند کمک شود.

۵- به کدام دارایی ها و اموال موقوفات گفته می شود؟

به اموال و دارایی هایی که وقف میشود، موقوفات می گویند و کسی حق تصرف در آنها را ندارد یعنی تا ابد باید به همان صورت که واقف معین نموده است، استفاده شود.

۶- شرکت های تعاونی چگونه تشکیل می شود؟

هرگاه گروهی از مردم برای رفع نیازهای معیشتی و شغلی خود دور هم جمع شوند و بر طبق قانون تعاونی ها، در فعالیتی سرمایه گذاری و همکاری کنند و در سود و زیان آن شریک شوند، در واقع یک شرکت تعاونی، تأسیس کرده اند و هر یک از آنها را عضو شرکت تعاونی می نامند.

۷- تفاوت شرکتهای تعاونی با شرکتهای غیر تعاونی چیست؟

در تعاونی، همه افراد با هم برابر هستند یعنی هر کس با هر مقدار سرمایه (سهام) عضو شود، یک حق رأی دارد. در شرکت های غیر تعاونی، هر کس سرمایه و سهامش بیشتر است، قدرت بیشتری در تصمیم گیری ها دارد

۸- هدف شرکت های تعاونی چیست؟

در شرکت های تعاونی، گروهی از افراد به طور داوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش می کنند. هدف شرکت های تعاونی معمولاً حل مشکلات اقتصادی و ایجاد رفاه و زندگی بهتر برای اعضای آن است و منافی نیز که از همکاری و فعالیت گروهی حاصل می شود، به طور عادلانه بین هم اعضا توزیع می شود.

پاسخ فعالیت ها

۱- انفاق کردن چه اثراتی در زندگی فرد انفاق کننده دارد؟

افزایش و ایجاد روحیه ی نیکوکاری - تمایل به کارهای نیک و خدا پسندانه -انجام بهتر فریضه ها و واجبات دینی بخشودگی گناهان و برخورداری از اجر معنوی -افزایش مال و برکت روزی - آرامش خاطر و...

۲- درباره راه هایی که می توانید انفاق کنید، فکر کنید. چند مورد را روی کاغذ یادداشت

کنید و سعی کنید آنها را انجام دهید بر عهده دانش آموز

۳- مکانی (مدرسه، بیمارستان، مسجد و...) در شهر، روستا یا استان محل زندگیتان که به دست خیرین (مرد یا زن) ساخته شده، شناسایی و درباره آن تحقیق کنید.

بر عهده ی دانش آموز است. اما می توان با مختصر توضیحی مکان مشخصی را یادآوری کرد.

۴- متن صفحه روبه رو، زندگینامه دو تن از خیرین مدرسه ساز را بخوانید. سپس در یک جمله بنویسید مهم ترین پیام یا نکته های که از خواندن این متن گرفتید، چه بود؟ به نوبت جمله های خود را در کلاس بخوانید.

به مادیات نباید وابسته بود چون با انجام کارهای نیک تنها یاد و نام نیک است که می ماند عاقبت به خیر بودن و ماندگار بودن نام نیک - به قول سعدی : سعدیا مرد نکونام نمیرد هرگز .
و...

۵- یکی از اقدامات ارزشمند مردم کشورما پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تشکیل جهاد سازندگی و رفتن داوطلبانه آنها به مناطق محروم و روستاها برای عمران و آبادانی بود. درباره نهاد جهاد سازندگی از بزرگترها پرس و جو کنید و چند مورد از اقدامات این نهاد را در منطقه یا استان محل زندگیتان در کلاس بیان کنید.

جلوگیری از اختلافات و درگیری های افراد و خانواده ها - ایجاد صلح و سازش میان مردم - رسیدگی به جاده ها و سایر امکانات مورد نیاز روستاها و مناطق محروم - پرداخت دیه ی جرایم غیر عمد - حمایت از خانواده های زندانیان - کمک به مناطق زلزله زده و سیل زده

۶- کاربرگه شماره (۱) تعاون را در منزل انجام دهید.

پاسخ به عهده دانش آموز

مسجد محله ما، تازه ساخته شده است و آقای اکبری و رضایی، هر دو از واقفان این مسجد هستند. پس از اتمام کار، من و خواهرم فاطمه، متوجه شدیم که مسجد هنوز به وسایلی نیاز دارد. من با همکلاسی هایم علی و امید و محمدتقی، پول هایمان را روی هم گذاشتیم و یک سماور بزرگ خریدیم و وقف مسجد کردیم. فاطمه هم با چند نفر از دوستانش، چند کتاب را وقف کتابخانه مسجد کردند. پدر و مادرم به همراه خانواده عمو و خاله ام، تصمیم گرفتند دو فرش زیبا را وقف مسجد کنند.

۷- یک مدرسه یا یک نمازخانه که تازه ساخته شده است را تصور کنید. با یکدیگر گفتوگو کنید که چه چیزهایی را می توانید با مشارکت دوستان یا خانواده تان، وقف آنجا کنید؟
جاکفشی برای نمازگذاران - کولر برای گرمای فصل تابستان و.....

۸- پرس و جو کنید. آیا در محل زندگی شما اثر یا بنای وقفی وجود دارد؟ واقف آن کیست؟

پاسخ به عهده دانش آموز

۹- متن مربوط به شرکت تعاونی را در این درس بخوانید و ویژگی ها فواید مادی و معنوی را که در یک شرکت تعاونی وجود دارد، فهرست کنید. برای مثال: داوطلبانه بودن...
توزیع سود و زیان بین همه اعضا تعاونی به طور یکسان - رفع نیازهای معیشتی و کمک به اعضای تعاونی برای رفع مشکلات معیشتی

سوالات چهارگزینه ای

۱- بخشش مال، علم، توانایی و وقت خود به کسانی که نیازمند هستند را می گویند.

- الف) تعاون ب) اتفاق ج) وقف د) همیاری

۲- ایجاد رفاه و زندگی بهتروحل مشکلات اقتصادی مردم تشکیل می شود.

- الف) تعاون ب) اتفاق ج) وقف د) بیمه

۳- سازمان ها و موسسات خیریه برای فعالیت های خود، از کدام وزارتخانه باید مجوز بگیرند؟

- الف) وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی ب) وزارت کشور
ج) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی د) وزارت امور اقتصادی و دارایی

۴- کدام سازمان مسئولیت اداره موقوفات هر منطقه را بر عهده دارد؟

- الف) جهادکشاورزی ب) بهزیستی ج) اوقاف و امور خیریه د) امداد امام خمینی (ره)

۵- کدام گزینه جز کار های خیرین مدرسه ساز نیست؟

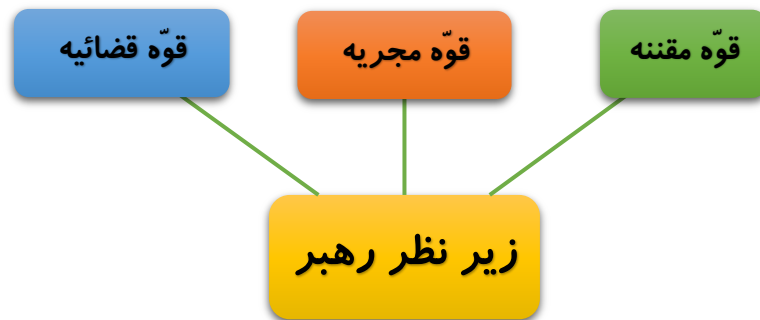
- الف) ساختن مدرسه ب) تعمیر و نوسازی مدارس ج) تجهیز مدارس د) بیمه مدارس

۶- کدام جمله صحیح است؟

- الف) در تعاونی، همه افراد با هم برابر نیستند.
ب) هر شرکت تعاونی حداقل با ۸ عضو، رسمیت پیدا می کند.
ج) همه اعضای شرکت تعاونی در تصمیم گیری ها مشارکت می کنند و رأی می دهند.
د) در شرکت های تعاونی، گروهی از افراد به طور غیرداوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش می کنند.

درس ۳ ساختار و تشکیلات دولت

حکومت کشور ما جمهوری اسلامی است که به وسیله سه قوه مقننه، قضائیه و مجریه، زیر نظر مقام رهبری اداره می شود.

قوه مجریه همان دولت و سازمان های وابسته به دولت است. ریاست قوه مجریه، بر عهده رئیس جمهور است که پس از مقام رهبری عالی ترین مقام رسمی کشور است.

رئیس جمهور چگونه انتخاب می شود؟

با رأی مستقیم مردم به مدت ۴ سال فقط یک دوره متوالی انتخاب رئیس جمهور مانعی ندارد

مراحل انتخاب رئیس جمهور

- داوطلب شدن برای ریاست جمهوری
- تأیید صلاحیت توسط شورای نگهبان
- بیان برنامه های خود برای مردم

تبلیغات انتخاباتی

صدا و سیما، روزنامه ها و مجلات و اینترنت، سخنرانی در مساجد و سالن های اجتماعات

چه کسانی می توانند در انتخابات شرکت کنند

در روز رأی گیری همه کسانی که **ایرانی و تبعه جمهوری اسلامی ایران** هستند،
(حتی افرادی که در خارج از کشور زندگی می کنند) می توانند در انتخابات شرکت کنند .
حداقل سن رأی دهندگان **هیجده سال** تعیین شده است.

رأی دهندگان باید تلاش کنند تا صالح ترین فرد را برای ریاست جمهوری در میان نامزدها شناسایی کنند، فردی که با داشتن برنامه ای مناسب، بیشترین میزان تعهد، کاردانی و دوری از فساد را داشته باشد و با جدیت، به دنبال حل مشکلات مردم و جامعه باشد.

تنفیذ

پس از آنکه رئیس جمهور با حداکثر آرای مردم انتخاب شد، برای شروع به کار، حکم وی توسط رهبر امضا و تنفیذ می شود.

تحلیف (سوگند)

رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی با حضور نمایندگان مجلس و شورای نگهبان و رئیس قوه قضائیه در پیشگاه قرآن کریم سوگند یاد می کند که وظایف خود را به درستی انجام دهد.
رئیس جمهور و دولتی که تشکیل می دهد در برابر ملت ایران، رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول هستند و باید پاسخگو باشند.

تشکیل کابینه

هیئت دولت از رئیس جمهور، معاونان و وزیران تشکیل می شود.

- رئیس جمهور در شروع کار خود وزیرانی را انتخاب و به مجلس معرفی می کند.
- هر وزیر در برابر نمایندگان مجلس برنامه های خود را ارائه می دهد.
- نمایندگان درباره صلاحیت او برای وزارت، اظهار نظر می کنند.
- سپس درباره هر وزیر رأی گیری می شود.
- در صورتی که اکثریت نمایندگان مجلس به وزیر رأی اعتماد بدهند، او وزیر می

شود

هیئت دولت در طی سال، جلسات متعددی برگزار می کند.

رئیس جمهور و وزیران درباره مسائل مهم کشور و جهان به گفت و گو می پردازند و با مشورت با یکدیگر به راه حل هایی می رسند و در مورد مسائل تصمیم گیری می کنند.

وزارتخانه ها در همه استان های کشور، سازمان ها و اداراتی دارند که برنامه های آنها را اجرا می

کنند. مقر هیئت دولت و وزارتخانه ها در تهران پایتخت کشور است

وزارتخانه ها در همه استان های کشور، سازمان ها و اداراتی دارند که برنامه های آنها را اجرا می

کنند.

سؤالات متن

۱- نوع حکومت کشور ما چیست و چگونه اداره می شود؟

حکومت کشور ما جمهوری اسلامی است که به وسیله سه قوه مقننه، قضائیه و مجریه، زیر نظر مقام رهبری اداره می شود.

۲- رئیس قوه مجریه یا رئیس دولت کیست و چه مسئولیتی دارد؟

قوه مجریه همان دولت و سازما نه‌های وابسته به دولت است. رئیس قوه مجریه، رئیس جمهور نام دارد که پس از مقام رهبری عالی ترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه را بر عهده دارد.

۳- رئیس جمهور برای چه مدت و چگونه انتخاب می شود و برای چند دوره به صورت متوالی می تواند رئیس جمهور شود؟

رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رأی مستقیم مردم انتخاب می شود و تنها برای یک دوره چهارساله دیگر به صورت متوالی انتخاب مجدد او مانعی ندارد.

۴- مراحل انتخاب یک فرد به عنوان رئیس جمهور چگونه است؟

افراد با داشتن شرایط ریاست جمهوری، داوطلب می شوند و پس از تأیید صلاحیتشان توسط شورای نگهبان، از طریق تبلیغات انتخاباتی در صدا و سیما، روزنامه ها و مجلات و اینترنت، و سخنرانی در مساجد و سالن های اجتماعات، پیام های خود را به مردم می رسانند. در روز رأی گیری، همه کسانی که ایرانی و تبعه جمهوری اسلامی ایران هستند حتی ساکنین خارج در انتخابات شرکت و به فرد مورد نظرشان رأی می دهند. حداقل سن رأی دهندگان هیجده سال تعیین شده است.

۵- در چه مرحله ای از انتخاب رئیس جمهور نیاز به تنفیذ می باشد؟

پس از آنکه رئیس جمهور با حداکثر آرای مردم انتخاب شد، برای شروع به کار، حکم وی توسط رهبر امضا و تنفیذ می شود.

۶- رئیس جمهور چه زمانی مراسم تحلیف (سوگند) را انجام می دهد؟

در مرحله بعد، (پس از تنفیذ) رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی با حضور نمایندگان مجلس و شورای نگهبان و رئیس قوه قضائیه در پیشگاه قرآن کریم سوگند یاد می کند که وظایف خود را به درستی انجام دهد. رئیس جمهور و دولتی که تشکیل می دهد در برابر ملت ایران، رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول هستند و باید پاسخگو باشند.

۷- هیئت دولت یا کابینه از چه کسانی تشکیل می شود؟ و وظیفه آنان چیست؟

از رئیس جمهور، معاونان و وزیران تشکیل می شود، هیئت دولت در طی سال، جلسات متعددی برگزار می کند و رئیس جمهور و وزیران در مورد مسائل مهم کشور و جهان به گفت و گو می پردازند و با مشورت یکدیگر، به راه حل هایی می رسند و در مورد مسائل تصمیم گیری می کنند.

۸- وزیران انتخابی رئیس جمهور در چه صورت می توانند به عنوان وزیر در وزارتخانه مشغول به کار شوند؟

رئیس جمهور در شروع کار خود، وزیرانی را انتخاب و به مجلس معرفی می کند. هر وزیر در برابر نمایندگان ملت در مجلس، برنامه های خود را ارائه می دهد. سپس نمایندگان درباره صلاحیت او برای وزارت، اظهار نظر می کنند. سپس درباره هر وزیر رأی گیری می شود و در صورتی که اکثریت نمایندگان مجلس به وزیر رأی اعتماد بدهند، او می تواند به عنوان وزیر، کار خود را شروع کند.

۹- ضرورت وجود وزارتخانه های مختلف در کشور چیست؟

امور مختلف کشور را به بخش هایی تقسیم کرده اند و هر بخش را برعهده یک مسئول به نام وزیر گذارده اند. هر وزیر مسئول یک وزارتخانه است و ساختمانی که دفتر وزیر در آنجا قرار دارد، وزارتخانه نامیده میشود.

۱۰- مقر هیئت دولت و وزارتخانه ها کجاست؟

در تهران پایتخت کشور

فعالیت ها

۱- هم اکنون رئیس جمهور ایران کیست؟ او چگونه به این مقام انتخاب شده است؟ آیا می دانید در زمان انتخاب او چند نفر دیگر نامزد ریاست جمهوری بودند؟
آقای روحانی - با رای مستقیم مردم - ۷ نفر که ۲ نفر آنان انصراف دادند.

۲- آخرین انتخابات ریاست جمهوری در چه سالی برگزار شد؟ انتخابات بعدی در چه سالی خواهد بود؟ در آن زمان شما چند سال دارید؟ آیا شرط سنی شرکت در انتخابات را خواهید داشت؟
در سال ۱۳۹۶ - در سال ۱۴۰۰- اگر هیجده سال داشته باشیم بله می توانیم.

۳- بنویسید هر یک از موضوعات زیر که در زندگی روزمره با آن سروکار دارید، به کدام وزارتخانه مربوط می شود:

درس خواندن در مدرسه ← (وزارت آموزش و پرورش)

استفاده از اتوبان، بزرگراه ها و جاده های بین شهرها در مسافرت ← (وزارت راه و شهر سازی)

رفتن به سینما و کتابخانه ← (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)

مراجعه به پزشک و بیمارستان ← (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

مصرف آب و برق ← (وزارت نیرو)

سؤالات چهارگزینه ای

۱- رئیس جمهور ریاست کدام قوه را برعهده دارد؟

- الف) قوه مقننه ب) قوه مجریه ج) قوه قضائیه د) مجلس خبرگان

۲- پس از مقام رهبری عالی ترین مقام رسمی کشور کدام مورد است؟

- الف) رئیس مجلس خبرگان ب) رئیس قوه قضائیه
ج) رئیس جمهور د) رئیس مجلس شورای اسلامی

۳- حکم رئیس جمهور باید به امضا و تایید چه کسی برسد؟

- الف) نمایندگان مجلس ب) رئیس مجلس ج) مجلس خبرگان د) رهبر

۴- به سوگند رئیس جمهور در پیشگاه قرآن کریم چه می گویند؟

- الف) تنفیذ ب) تحلیف ج) طرح د) لایحه

۵- کدام یک از گزینه های زیر از اعضای هیئت دولت نمی باشد؟

- الف) سفیران ب) وزیران ج) معاونان د) رئیس جمهور

درس ۴ وظایف دولت

نکات مهم درس

حقوق شهروندی

از خدمات دولت در زمینه های مختلف بهره مند شوند. آزادی بیان داشته باشند. اظهار نظر کنند. حق انتقاد کردن داشته باشند.

مسئولیت های شهروندی

به قوانین و مقررات کشور احترام بگذارند و آنها را رعایت کنند. با دولت مشارکت و همکاری صمیمانه داشته باشند. مالیات خود را بپردازند. در هنگام جنگ از کشور دفاع کنند

وظایف دولت

برطبق قانون اساسی دولت موظف است شرایط و لوازم سواد و آموزش، بهداشت، شغل : مناسب، رفاه، امنیت، فرهنگ و اخلاق اسلامی را در جامعه فراهم کند. همچنین دولت وظیفه دارد: تجهیزات زیربنایی و خدمات عمومی مانند ساختن راه و جاده، پل، بیمارستان، مسکن، مدرسه، سد، مخابرات، آب، برق و گاز و ... را در کشور گسترش دهد.

مهم ترین وظایف و اختیارات رئیس جمهور

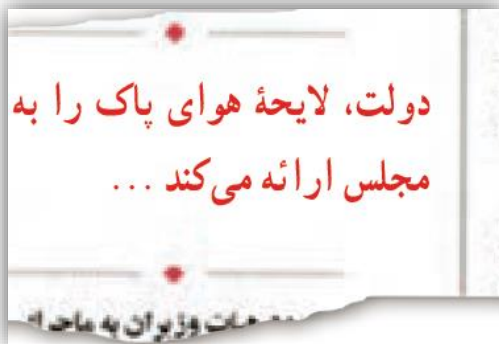
وزیران را هدایت و بین آنها هماهنگی ایجاد می کند

امضای قراردادهایی که بین ایران و کشورهای دیگر بسته می شود

اجرای قوانین و مَصوبات مجلس

امضای استوار نامه سفیران کشور ما و پذیرش استوار نامه سفیران سایر کشورها

اعطای نشان های دولتی

دولت و مجلس

بین دولت و مجلس، روابطی وجود دارد.

یکی از اقدامات دولت ها، تنظیم لایحه در امور مختلف است. این لوایح برای تصویب و قانونی شدن به مجلس شورای اسلامی فرستاده می شود.

همچنین نمایندگان مجلس بر فعالیت های دولت نظارت می کنند و حق سؤال کردن از رئیس جمهور و وزرا را دارند. نمایندگان ممکن است از عملکرد رئیس جمهور یا هر یک از وزیران سؤال کنند. در این صورت رئیس جمهور یا وزیری که از او سؤال شده باید در مجلس حاضر شود و به سؤال نمایندگان پاسخ دهد.

گاهی نیز ممکن است مجلس، وزیری را استیضاح کند.

درآمدها و هزینه های دولت

هزینه ها : هزینه برای فعالیت های مختلف در زمینه آموزش، بهداشت، اوقات فراغت، حفاظت از محیط زیست، مسکن، کشاورزی، صنعت و ...

هزینه برای اقدامات عمرانی مانند ساختن پل، جاده، فرودگاه، نیروگاه برق و ...

هزینه برای فعالیت های وزارتخانه ها : مثلا آموزش و پرورش: ساخت مدرسه، هزینه های آب و برق و ... حقوق معلمان و مدیران و کارمندان ادارات آموزش و پرورش، تهیه و تولید کتاب های درسی و ... دولت برای اداره امور کشور باید درآمد داشته باشد تا بتواند هزینه کند.

درآمدها

✚ درآمدهای حاصل از صادرات نفت (بیشترین درآمد)

✚ درآمدهای حاصل از مالیات

✚ سایر درآمدها

مالیات: پولی است که بر طبق قانون، افراد و مؤسسات به دولت می پردازند. تا در جهت اداره امور کشور، مورد استفاده قرار گیرد.

سایر درآمدهای دولت

بخش دیگری از درآمدهای دولت که در مقایسه با موارد دیگر کوچک تر است از سایر منابع، تأمین می شود مثلاً درآمدهای که از گرفتن پول آب، برق، گاز و تلفن از مردم. گرفتن پول بابت خدماتی مانند صدور گواهینامه رانندگی، سند مالکیت، گذرنامه، و... درآمدهای ناشی از سرمایه گذاری در صنایع بزرگ

بودجه

بودجه به زبان ساده یعنی پیش بینی دخل و خرج دولت یا همان درآمدها و هزینه ها بودجه سندی است که دولت در آن درآمدها و هزینه های یک کشور را برای یک سال، معین می کند یک از وظایف مهم دولت ها تنظیم لایحه بودجه است این سند باید در مجلس شورای اسلامی تصویب شود. علاوه بر آن، مجلس بر درآمدها و هزینه های دولت نظارت می کند.

سوالات متن

۱- چه کسانی شهروند ایران محسوب می شوند؟

همه کسانی که تابعیت دولت جمهوری اسلامی را دارند، چه شهری باشند، چه روستایی می شود.

۲- شهروندان در رابطه با دولت چه حقوق و مسئولیت هایی دارند؟

آنها حق دارند از خدمات دولت در زمینه های مختلف بهره مند شوند، و حق دارند آزادی بیان، اظهار نظر و انتقاد داشته باشند. در عین حال شهروندان وظیفه دارند به قوانین و مقررات کشور احترام بگذارند و آنها را رعایت کنند، با دولت مشارکت و همکاری صمیمانه داشته باشند، مالیات خود را بپردازند و در هنگام جنگ از کشور دفاع کنند.

۳- مهم ترین وظایف دولت بر اساس قانون اساسی چیست؟

دولت موظف است شرایط و لوازم سواد و آموزش، بهداشت، شغل مناسب، رفاه، امنیت، فرهنگ و اخلاق اسلامی را در جامعه فراهم کند. دولت همچنین وظیفه دارد تجهیزات زیر بنایی و خدمات عمومی مانند ساختن راه و جاده، پل، بیمارستان، مسکن، مدرسه، سد، مخابرات، آب، برق و گاز و ... را در کشور گسترش دهد.

۴- وظایف رئیس جمهور را نام ببرید؟

امضای قراردادهایی که بین ایران و کشورهای دیگر بسته می شود.

اجرای قوانین و مصوبات مجلس (پس از تصویب مجلس)

امضای استوارنامه‌ی سفیران کشور ما و پذیرش استوارنامه‌ی سفیران سایر کشورها
اعطای نشان های دولتی.

۵- حق سوال کردن از رئیس جمهور و وزرا توسط چه کسانی انجام می شود؟

نمایندگان مجلس شورای اسلامی بر فعالیت های دولت نظارت می کنند و حق سوال کردن از رئیس جمهور و وزرا و یا استیضاح آنها را دارند. نمایندگان ممکن است از عملکرد رئیس جمهور یا هریک از وزیران سوال کنند. در این صورت رئیس جمهور یا وزیری که از او سوال شده باید در مجلس حاضر شود و به سوال نمایندگان پاسخ دهد. گاهی ممکن است مجلس وزیری را استیضاح کنند.

۶- دولت در چه زمینه هایی فعالیت های مختلفی انجام می دهد؟

دولت فعالیت های مختلفی را در زمینه آموزش، بهداشت، اوقات فراغت، حفاظت از محیط زیست، مسکن، کشاورزی، صنعت و ... انجام می دهد. همچنین دولت برای اقدامات عمرانی مثل ساختن پل، جاده، فرودگاه، نیروگاه برق و ... باید سرمایه گذاری کند.

۷- دولت برای ساختن مدرسه و اداره ی آن چه مبالغی را باید هزینه کند؟

دولت برای ساختن مدرسه و اداره ی آن، پرداخت هزینه های آب، برق، حقوق و دستمزد معلمان، مدیران و حقوق کارمندان ادارات آموزش و پرورش، تهیه و تولید کتاب های درسی و نظایر آن باید مبالغی (پول هایی) هزینه کند.

۸- درآمدهای دولت به چند بخش تقسیم می‌شود نام ببرید؟

درآمدهای حاصل از صادرات نفت

درآمدهای حاصل از مالیات

سایر درآمدها.

۹- مالیات چیست؟

مالیات پولی است که بر طبق قانون، افراد و موسسات به دولت می‌پردازند تا در جهت اداره‌ی امور کشور، مورد استفاده قرار بگیرد.

۱۰- سایر درآمدهای دولت غیر از مالیات چیست؟ مثال بزنید.

درآمدی که دولت از بابت ارائه خدمات برق، آب، گاز و تلفن به مردم به دست می‌آورد یا درآمدهای مربوط به خدماتی مانند صدور گواهینامه‌ی رانندگی، سند مالکیت، گذرنامه و نظایر آن یا درآمدهای ناشی از سرمایه‌گذاری در صنایع بزرگ از دیگر درآمدهای دولت هستند.

۱۱- بودجه یعنی چه؟ تعریف کنید.

بودجه به زبان ساده یعنی پیش‌بینی دخل و خرج دولت یا همان درآمدها و هزینه‌ها. بودجه‌سندی است که دولت در آن درآمدها و هزینه‌های یک کشور را برای یک سال معین می‌کند.

۱۲- سند لایحه‌ی بودجه در کجا تنظیم می‌شود؟

این سند باید در مجلس شورای اسلامی تصویب شود. علاوه بر آن، مجلس بر درآمدها و هزینه‌های دولت نظارت می‌کند.

* - منظور از شهروندان است. (اتباع یک کشور)

* - یکی از اقدامات دولت‌ها تنظیم در امور مختلف است. (لایحه)

* - لوایح دولت برای تصویب و قانونی شدن به فرستاده می‌شود. (مجلس شورای اسلامی)

* - حق سوال کردن از رئیس‌جمهور و وزرا و استیضاح آنها بر عهده است. (مجلس شورای اسلامی)

*- دولت برای اداره ی امور کشور باید داشته باشد تا بتواند هزینه کند. (درآمد)

*- بخشی از درآمدهای دولت نیز از راه تأمین می شود. (مالیات)

*- یکی از وظایف مهم دولت ها تنظیم لایحه ی است. (بودجه)

*- سند لایحه ی بودجه در تصویب می شود. (مجلس شورای اسلامی)

پاسخ فعالیت ها

۱- فرض کنید رئیس جمهور میخواهد از منطقه ای که شما در آن زندگی می کنید (شهر، روستا یا استان) بازدید یک روزه داشته باشد و از شما خواسته اند که برنامه زمانی این بازدید را بنویسید. به طور گروهی هم فکری کنید و برنامه ای برای این بازدید بنویسید. در برنامه خود معین کنید رئیس جمهور از کدام مناطق دیدن کند. با چه کسانی ملاقات و گفتوگو کند و... برای هر کار زمانی را در نظر بگیرید. پاسخ برعهده دانش آموز

۲- با استفاده از منابع مختلف (روزنامه ها، پایگاه اینترنتی دولت و...) درباره یکی از فعالیتهای رئیس جمهور یا هیئت دولت، خبر و عکس تهیه کنید و به کلاس بیاورید. در داخل دفتر فعالیت بنویسید. پاسخ برعهده دانش آموز

۳- کاربرگه شماره (۲) دولت را انجام دهید.

۴- گفت و گو کنید: به نظر شما متکی بودن در آمد یک کشور به صادرات نفت چه معایبی دارد؟ برای حل این مشکل چه راه هایی را باید در نظر گرفت؟

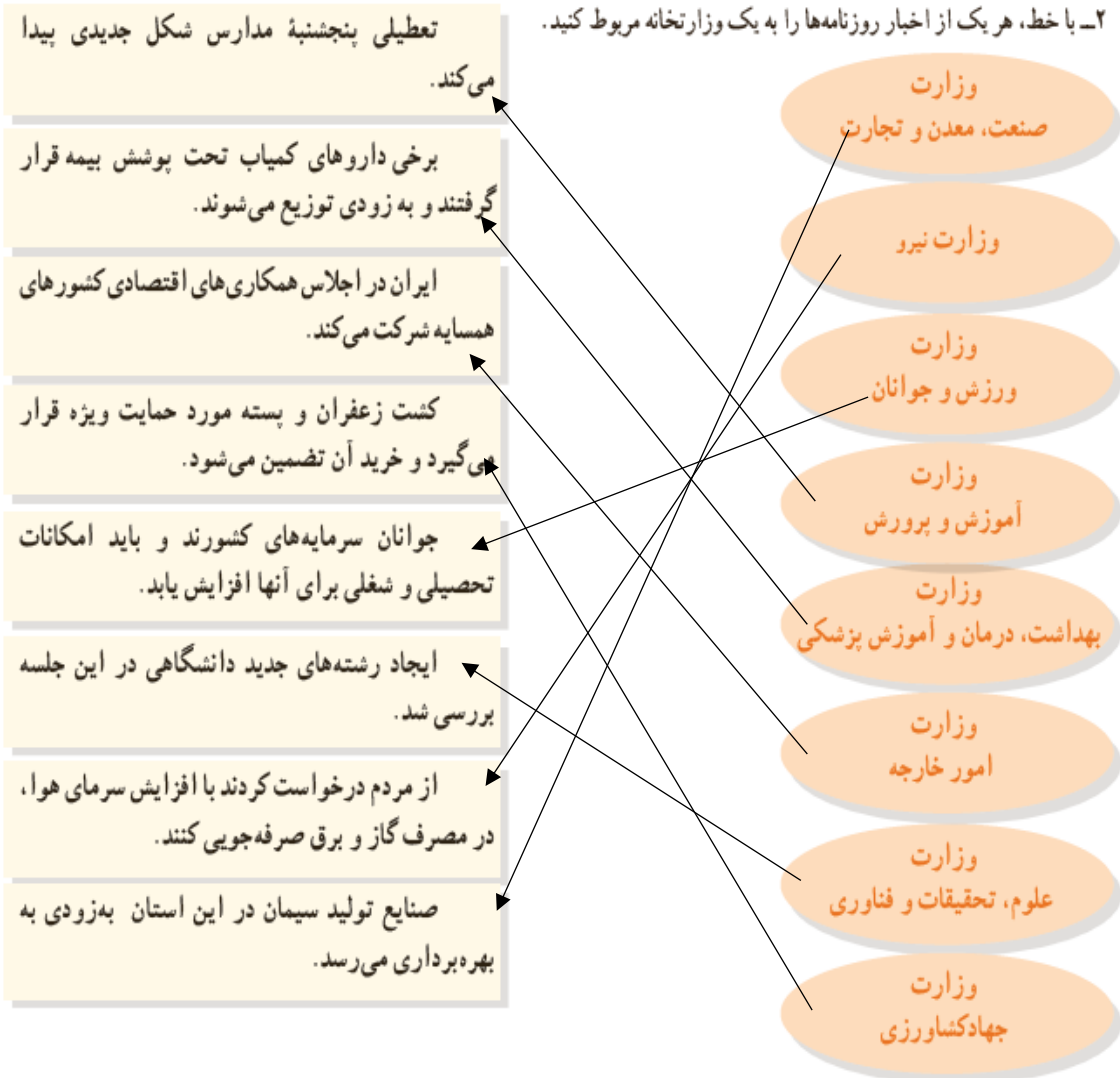
سبب وابستگی کشور به تک محصولی شدن می شود که در مواقع بحرانی مانند نوسانات قیمت جهانی یا تحریم و جنگ یا کاهش در آمد و مشکلات اقتصادی زیادی روبرو خواهد شد. باید باهمت و توانایی علمی جوانان و دانشمندان و تکیه و علم و فناوری های روز با فعالیت در زمینه کشاورزی و صنعت و با حمایت از تولیدات داخلی و ملی و صادرات غیر نفتی و تولیدات داخلی را افزایش داد تا از وابستگی و تک محصولی شدن دور شد.

کاربرگ شماره (۲) دولت

۱- مراحل انتخاب و شروع به کار یک رئیس جمهور را با شماره گذاری مرتب کنید.

۲- با خط، هر یک از اخبار روزنامه‌ها را به یک وزارتخانه مربوط کنید.

درس ۵ آسیب های اجتماعی و پیشگیری از آنها

نکات مهم درس

دوره نوجوانی و بلوغ

نوجوانان، گروه سنی دوازده تا هجده سال را تشکیل می دهند. به تغییرات جسمانی، ذهنی و اجتماعی نوجوان دوره بلوغ می گویند. تغییرات دوره نوجوانی، اغلب باعث بروز مسائل مختلف عاطفی و احساسی در نوجوانان می شود.

نوجوانان دارای چه حقوقی هستند

ما نوجوانان، سرشار از نیرو و توانایی هستیم. ما حق داریم درس بخوانیم، مطالعه کنیم، حرفه و مهارت بیاموزیم، به ورزش و هنر بپردازیم، استعدادهای خود را بشناسیم و شکوفا کنیم، تفریح و شادی کنیم و از زندگی لذت ببریم. ما وظیفه داریم از این دوره زندگی خود که هنوز مسئولیت اداره یک خانواده را برعهده نگرفته ایم، به خوبی استفاده کنیم و قدر امکانتی را که خانواده و مدرسه در اختیار ما می گذارند، بدانیم. ما نوجوانان رو به جوانی و بزرگسالی حرکت می کنیم و باید هدف هایی برای زندگی خود داشته باشیم.

چرا نوجوانی دوره ای حساس و مهم است؟

نوجوانی، فرصتی برای کسب شایستگی ها و مهارت های زندگی است و این فرصت کوتاه را باید غنیمت شمرد، دوره به دلیل برخی خصوصیتی که در دوران بلوغ به وجود می آید، افراد حساس ترند و ممکن است روحیه هیجانی و کنجکاوی آنها باعث شود که بیشتر در معرض آسیب های اجتماعی قرار بگیرند.

برخی از آسیب های اجتماعی که نوجوانان را تهدید می کند پر خاشگری و نزاع و اعتیاد است.

پرخاشگری و نزاع

نتیجه کنترل نکردن **خشم** است

↓

یک احساس طبیعی است. (همه گاهی عصبانی می شوند.)

مهم این است که در موقع خشم رفتاری مناسب از خودمان بروز دهیم

یاد نگرفتن راه های درست ابراز خشم

تبدیل شدن به فردی پرخاشگر

افرادی که راه های درست ابراز خشم را یاد نگرفته و نمی توانند به طور معمول خشم خود را کنترل (مهار) کنند، به افراد پرخاشگر تبدیل می شوند و ممکن است در بزرگسالی نیز به این رفتار ادامه دهند.

برخی از اشکال رفتارهای پرخاشگرانه
آزار و اذیت، کتک زدن، مسخره کردن و تحقیر دیگران، بی ادبی نمودن و ناسزا گفتن و شکستن و تخریب وسایل

پرخاشگری باعث بروز مشکلاتی در یادگیری و تحصیل می شود. و زمینه را برای سایر آسیب های اجتماعی فراهم می کند.

در هنگام خشم و عصبانیت این سه قاعده را به خاطر بسپارید

- ❖ نباید به خودم صدمه بزنم.
- ❖ نباید به دیگران صدمه بزنم.
- ❖ نباید به وسایل و اموال خودم و دیگران صدمه بزنم.

وقتی ما از دست کسی عصبانی هستیم

❖ به خدا پناه ببریم و با گفتن ذکر و نام و یاد خدا خود را آرام کنیم.

❖ نفسهای عمیق بکشیم و از یک تا ده بشماریم.

❖ با رعایت سه قاعده‌ای که در بالا گفته شد، علت عصبانیت خود را

مؤدبانه و آرام بیان کنیم.

❖ اگر نمی‌توانیم خود را آرام کنیم، محیط ناراحت کننده را ترک کنیم.

❖ برای آرام کردن خود از گفتوگو و مشورت با بزرگترها کمک بگیریم.

❖ خوبی‌های طرف مقابل را به یاد بیاوریم.

وقتی کسی از دست ما عصبانی است

❖ به آرامی از او سؤال کنیم چرا از دست ما عصبانی است و علت چیست؟

❖ به حرف‌های طرف مقابل، خوب گوش کنیم و حرف‌های او را قطع نکنیم.

❖ اگر اشتباهی مرتکب نشده ایم، با آرامش توضیح دهیم و اگر اشتباهی کرده ایم

عذرخواهی کنیم و راهی برای جبران اشتباه، پیدا کنیم.

❖ اگر کسی از دست ما خیلی عصبانی است، به طوری که

حاضر به شنیدن حرف‌های ما نیست و ممکن است به ما

صدمه بزند، فوراً صحنه را ترک کنیم و از بزرگترها کمک

بخواهیم.

مواد مخدر، تجربه ای خطرناک

مواد مخدر چه نوع موادی هستند؟

مخدر، موادی هستند که مصرف آنها تغییراتی روی سیستم عصبی ایجاد می‌کند و باعث کم

شدن هوشیاری و بی‌حسی و بی‌حالی می‌شوند و پس از تمام شدن اثر آن روی مغز، فرد حال

بسیار بدی پیدا می‌کند و مجبور است دوباره به سمت آن ماده برود. به عبارت دیگر فرد به آن

وابستگی پیدا می‌کند و حاضر است برای به دست آوردن آن ماده هر کاری بکند.

چرا برخی افراد، گول می خورند و به سمت چنین موادی گرایش پیدا می کنند؟

✚ برای فرار از مشکلات

✚ نداشتن جرات و مهارت نه گفتن

✚ کنجکاوی (تجربه کردن چیزهای جدید)

✚ خودنمایی (دیگر بچه نیست)

نظر قانون در باره مواد مخدر و مجازات افراد

بر طبق قانون، نگهداری و مخفی نمودن، خرید و فروش و پخش، مصرف و

واردات و صادرات مواد مخدر جرم است. افرادی که مواد مخدر را در جامعه پخش یا خرید و

فروش کنند با شدیدترین مجازات ها روبرو می شوند. گاهی ممکن است قاچاقچیان مواد مخدر،

کودکان و نوجوانان را فریب دهند و از آنها سوء استفاده کنند و بخواهند در مقابل دریافت پولی،

مقداری از این مواد را برایشان جا به جا کنند.

اگر نوجوانی این کار خطا را بکند، حتی اگر فریب خورده و مجبور شده باشد، مجرم شناخته شده

و به زندان منتقل می شود، چون عمل مجرمانه ای انجام داده است.

سوالات متن

۱- نوجوانان چه گروه سنی را تشکیل می دهند؟

نوجوانان گروه سنی دوازده تا هجده سال را تشکیل می دهند.

۲- در دوره نوجوانی افراد دچار چه تغییراتی می شوند؟

در این دوره افراد از نظر جسمانی دچار تغییراتی می شوند که به این تغییرات بلوغ می گویند.

نوجوانان علاوه بر تغییرات جسمانی از نظر ذهنی و اجتماعی نیز تغییر می کنند.

۳- تغییرات دوره نوجوانی اغلب باعث بروز چه مسائلی می شود؟ تغییرات این دوره اغلب باعث بروز مسائل مختلف عاطفی و احساسی در نوجوانان می شود.

۴- ما نوجوانان چه حقوقی داریم؟

ما حق داریم درس بخوانیم، مطالعه کنیم، حرفه و مهارت بیاموزیم، به ورزش و هنر بپردازیم، استعدادهای خود را بشناسیم و شکوفا کنیم، تفریح و شادی کنیم و از زندگی لذت ببریم.

۵- وظیفه ی (مسئولیت) ما نوجوانان چیست؟

ما وظیفه داریم از این دوره ی زندگی خود که هنوز مسئولیت اداره ی یک خانواده را بر عهده نگرفته ایم به خوبی استفاده کنیم و قدر امکاناتی را که خانواده و مدرسه در اختیار ما می گذارد بدانیم. ما نوجوانان رو به جوانی و بزرگسالی حرکت می کنیم و باید هدفهایی برای زندگی خود داشته باشیم.

۶- به چه دلیل دوره ی نوجوانی افراد بیشتر در معرض آسیب های اجتماعی قرار می گیرند؟

در این دوره به دلیل برخی خصوصیتی که در دوران بلوغ به وجود می آید افراد حساس ترند و ممکن است روحیه ی هیجانی و کنجکاوی آنها باعث شود که بیشتر در معرض آسیب های اجتماعی قرار بگیرند.

۷- از جمله آسیب های اجتماعی که مشکلات زیادی برای افراد یک جامعه به وجود می آورد

چیست؟

پرخاشگری و نزاع - اعتیاد

۸- چه کسانی به افراد پرخاشگر تبدیل می شوند؟

افرادی که راه های درست ابراز خشم را یاد نگرفته و نمی توانند به طور معمول خشم خود را کنترل (مهار) کنند به افراد پرخاشگر تبدیل می شوند و ممکن است در بزرگسالی نیز به این رفتار ادامه دهند.

۹- رفتارهای پرخاشگرانه به چه شکل هایی ممکن است بروز کند؟

به شکل های مختلفی مانند: آزار و اذیت، کتک زدن، مسخره کردن و تحقیر کردن دیگران، بی ادبی نمودن و ناسزا گفتن و شکستن و تخریب وسایل، بروز کنند.

۱۰- سه قاعده را که در هنگام خشم و عصبانیت باید به خاطر بسپاریم بیان کنید؟

۱- نباید به خودم صدمه بزنم

۲- نباید به دیگران صدمه بزنم

۳- نباید به وسایل یا اموال خودم و دیگران صدمه بزنم.

۱۱- وقتی ما از دست کسی عصبانی هستیم چه کارهایی باید انجام دهیم؟

۱- به خدا پناه ببریم و با گفتن ذکر و نام و یاد خدا خود را آرام کنیم

۲- نفس های عمیق بکشیم و از یک تا ده بشماریم

۳- اگر نمی توانیم خود را آرام کنیم، محیط ناراحت کننده را ترک کنیم

۴- برای آرام کردن خود از گفت و گو و مشورت با بزرگ ترها کمک بگیریم.

۱۲- وقتی دیگری از دست ما عصبانی است چه کارهایی باید انجام دهیم؟

۱- به آرامی از او سوال کنیم چرا از دست ما عصبانی است و علت چیست؟

۲- به حرف های طرف مقابل، خوب گوش کنیم و حرف های او را قطع نکنیم

۳- اگر اشتباهی مرتکب نشده ایم، با آرامش توضیح دهیم و اگر اشتباهی کرده ایم عذر خواهی

کنیم و راهی برای جبران اشتباه پیدا کنیم

۴- اگر کسی از دست ما خیلی عصبانی است به طوری که حاضر به شنیدن حرف های ما نیست و

ممکن است به ما صدمه بزند، فوراً صحنه را ترک کنیم و از بزرگ ترها کمک بخواهیم.

۱۳- حضرت علی (ع) در باره خشم چه فرمود؟

خشم دشمن توست، پس آن را بر خود مسلط مگردان.

۱۴- مواد مخدر چیست؟

موادی هستند که مصرف آنها تغییراتی روی سیستم عصبی ایجاد می کند و باعث کم شدن هوشیاری و بی حسی و بی حالی می شوند اما پس از تمام شدن اثر آن روی مغز، فرد حال بسیار بدی پیدا می کند و مجبور است دوباره به سمت آن ماده برود به عبارت دیگر فرد به آن وابستگی پیدا می کند و حاضر است برای به دست آوردن آن ماده هر کاری بکند.

۱۵- آیا فردی که مشکلاتی در زندگی دارد عاقلانه است به مواد مخدر پناه ببرد؟ چرا؟

خیر - زیرا مواد مخدر نه تنها مشکلات را حل نمی‌کند بلکه آسیب‌های شدیدی بر جسم و روان افراد وارد کرده و مشکلات افراد را دو برابر می‌کند.

۱۶- علل گرایش افراد به مواد مخدر کدام‌اند؟ راه حل درست برخورد با هریک از آن‌ها چیست؟

برای فرار از مشکلات، کنجکاوی، تحت تأثیر دیگران قرار گرفتن، جرأت و مهارت نه گفتن را ندارند، خودنمایی، شکست‌های جزئی در زندگی و ... با افزایش آگاهی و جمع‌آوری اطلاعات در باره آثار زیان‌بار اعتیاد، می‌توان بر این افکار و اوضاع نابسامان غلبه کرد و برای رهایی از آن راه‌های بهتری ارائه داد.

۱۷- بر طبق قانون چه مواردی در خصوص مواد مخدر جرم است؟

بر طبق قانون نگهداری و مخفی نمودن، خرید و فروش و پخش، مصرف و واردات و صادرات مواد مخدر جرم است و افرادی که مواد مخدر را در جامعه پخش یا خرید و فروش کنند با شدیدترین مجازات‌ها روبه‌رو می‌شوند.

۱۸- چرا بیشتر کشورها با قاچاقچیان و مصرف‌کنندگان مواد مخدر مبارزه می‌کنند؟

زیرا قاچاق و مصرف مواد مخدر موجب از بین رفتن سرمایه‌های انسانی و اقتصادی جامعه می‌شود و آسیب‌های جبران‌ناپذیری به نیروی کار جوان جامعه وارد می‌کند.

فعالیت‌ها

۱- متن زیر را بخوانید و درباره آن گفتگو کنید:

پاسخ به عهده دانش آموز است به طور مثال

* کدامیک از این خصوصیات، در شما وجود دارد؟ استقلال طلبی یا شک و تردید

* آیا این خصوصیات، مسائلی هم برای شما ایجاد کرده است؟ چگونه؟

بله با دور شدن از خانواده احساس دلهره و طغیان در من زیاد می شود

* شما با این خصوصیات یا مسائلی که پیش آمده چگونه برخورد می کنید؟

تقویت اعتماد به نفس خودداری از حضور در موقعیت های غیراجباری

* راه حل منطقی و درست برخورد با هر یک از آنها چیست؟

توجه به نصیحت های والدین و برنامه ریزی ، مشورت با افراد موفق

برخی از خصوصیاتی که در دوره بلوغ و نوجوانی، در افراد ظهور می کند:

- هویت*جویی: نوجوان می خواهد خودش را بشناسد. بداند کیست؟ چه جایگاهی دارد؟ هدفش در زندگی چیست؟ و به کدام سمت باید حرکت کند؟ ...
- هیجان طلبی و میل به تجربه کردن: نوجوان سرشار از انرژی و هیجانات مختلف است و دوست دارد که با پدیده های تازه، آشنا شود و آنها را تجربه کند ...
- استقلال طلبی: نوجوان دوست دارد وابستگی اش را به دیگران کم کند، می خواهد خودش تصمیم گیری، انتخاب و در مورد مسائل اظهار نظر کند ...
- حساس شدن نسبت به خود: نوجوان توجه و حساسیت بیشتری به ظاهر خود پیدا می کند. او دوست دارد که مورد قبول و تأیید همسالانش قرار بگیرد ...
- شک و تردید: نوجوان گاه با شک و تردید نسبت به دانسته ها و آموخته های قبلی خود نگاه می کند. می خواهد تحقیق کند و خودش حقیقت را کشف کند.

۲- هر یک از شما فکر کنید و پاسخ ها را روی برگه کاغذ بنویسید.

الف) چه هدف هایی برای زندگی خود دارید؟ سه هدف کوتاه مدت (یعنی هدفی که در یکی دو سال آینده می خواهید به آن برسید) و سه هدف بلندمدت (برای آینده دورتر) خود را بنویسید.

اهداف کوتاه مدت: کسب نمرات خوب در امتحانات - قبولی در پایان سال و...

اهداف بلند مدت: رفتن به دانشگاه و تحصیل در رشته مورد نظر - داشتن یک شغل مناسب و..

ب) آیا هدف هایی که برای خودتان در نظر گرفته اید، قابل دسترسی هستند؟ چگونه می توان به این خواسته ها و هدف ها رسید؟

بله با داشتن پشتکار و تلاش - توکل به خدا - برنامه ریزی مناسب و صحیح

پ) چه کسانی می توانند در رسیدن شما به این هدف ها کمک تان کنند؟ (به طور مستقیم یا غیرمستقیم)

مستقیم: والدین و اعضای خانواده - مربیان، معلمان و مشاور مدرسه

غیرمستقیم: اعتماد به نفس و توکل به خدا - شناسایی استعداد و توانایی خود

۳- الف) ماجرای حامد را بخوانید و به سلیقه خود کامل و در کلاس تعریف کنید. مجسم کنید و حدس بزنید پیامدهای این ماجرا چه می تواند باشد؟

پاسخ به عهده دانش آموز

ب) چه مشکلاتی برای خانواده حامد و چه دردسرهایی برای خانواده بهرام به وجود می آید؟

نگرانی از وضعیت نامعلوم آینده بهرام - هزینه بیمارستان -

پ) به نظر شما حامد از چه راه های دیگری می توانست عصبانیت خود را به طور صحیح ابراز کند؟ توپ را دوباره پس می داد و می خواست که تکرار نکنند و در صورت تکرار با خانواده آن ها صحبت می کرد

۴- گفتوگو کنید: در هنگام عصبانیت چه اتفاقاتی در بدن می افتد؟ آیا فرد در هنگام عصبانیت می تواند خوب فکر کند؟ چرا؟

هنگام عصبانیت هورمونی در مغز ترشح کرده و سبب افزایش ضربان قلب و فشار خون و گرفتگی عضلات می شود با از دست دادن تمرکز نمی توانیم به درستی تصمیم بگیریم. خیر احساس ناخوشایندی که در فرد به وجود آمده و فرد رفتار خوبی از خود نشان نمی دهد

۵- یکی از سخنان گوهر بار پیامبر اکرم یا امامان بزرگوار را درباره غلبه بر خشم، انتخاب کنید.

آن را با خط خوش بنویسید و تزیین کنید و سپس به دیوار منزل یا کلاس نصب نمایید

حضرت علی (ع) می فرماید خشم با دیوانگی آغاز می شود و با پشیمانی پایان می یابد.

۶- کاربرگه شماره (۳) راه های ابراز صحیح خشم را در کلاس اجرا کنید.

بر عهده دانش آموز

۷- آیا فردی که مشکلاتی در زندگی دارد، عاقلانه است به مواد مخدر پناه ببرد؟ چرا؟

خیر با این کار بر مشکلات خود و خانواده می افزاید و دیگر نمی تواند به راحتی از دام اعتیاد نجات پیدا کند و به خود آسیب روحی و جسمی شدیدی وارد می کند.

۸- در سالهای قبل مطالبی درباره مهارت «نه گفتن» آموختید. توضیح دهید منظور از این مهارت چیست؟

بر عهده دانش آموز (اگر کسی خواسته غیر منطقی از ما داشت بتوانیم به راحتی به آن شخص و خواسته ای نا به جا نه بگوییم.

۹- علل گرایش افراد به مواد مخدر کدام اند؟ راه حل درست برخورد با هریک از آنها چیست؟
فرار از مشکلات - دوستان نامناسب - هیجان طلبی و... تلاش برای حل مشکلات از راه صحیح - دوری و پرهیز از دوستان نامناسب - تخلیه انرژی و هیجان با ورزش و فعالیت های مناسب

سوالات چهار گزینه ای

۱- افراد دوازده تا هجده سال در کدام گروه سنی قرار می گیرند؟

الف) کودکان ب) نوجوانان ج) جوانان د) بزرگسالان

۲- مهار نکردن خشم چه پیامدهایی دارد؟

الف) پر خاشگری، اعتیاد ب) اعتیاد، نزاع ج) پر خاشگری، نزاع د) شک و تردید

۳- کدام یک از گزینه های زیر؛ شامل قواعد مهم زمان خشم نمی باشد؟

الف) نباید به خودم صدمه بزنم ب) نباید به دیگران صدمه بزنم
ج) نباید به وسائل خود و دیگران صدمه بزنم د) نباید در محیط ناراحت کننده قرار بگیرم

۴- برخی از نوجوانان که جرأت و مهارت ندارند تحت تأثیر دیگران قرار می گیرند.

الف) پر خاشگری ب) آزار و اذیت ج) نه گفتن د) شجاعت

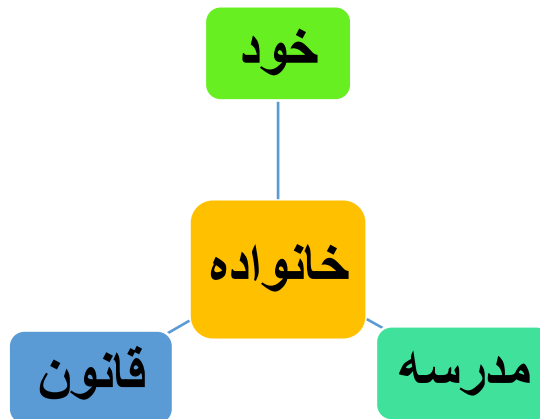
۵- مواد مخدر بر روی کدام سیستم بدن تأثیر می گذارد؟

الف) سیستم عصبی ب) سیستم گوارشی ج) گردش خون د) کلیه و کبد

درس ۶ قوه قضائیه

نکات مهم درس

چه کسانی از نوجوانان در برابر آسیب ها و تهدیدات، محافظت می کنند؟

خود: هر فرد نسبت به بدن و روح و روان خود مسئول است. و باید از اعمال و رفتاری که به سلامتی بدنی و روانی او لطمه می زند، پرهیز کند. البته در این راه باید همیشه از خداوند متعال و ائمه معصومین که بهترین وسیله و راه نجات هستند کمک بگیریم و از طریق نماز و دعا و نیایش از خدا و واسطه های فیض الهی بخواهیم تا ما را یاری کنند که در راه راست حرکت کنیم و در مقابل وسوسه های شیطانی تسلیم نشویم.

خانواده: مادر، مسئولیت مراقبت از فرزندان و فراهم کردن امکانات زندگی برای آنها را دارند. پدر و مادر در تربیت و مراقبت فرزندان، حق قانونی دارند آنها حق دارند تا زمانی که فرزندانشان مستقل نشده اند، بر فعالیت های آنها نظارت دقیق داشته باشند.

مدرسه: معلمان و مسئولان مدرسه نیز مانند پدر و مادر، مسئولیت مهم و قانونی مراقبت از نوجوانان را در برابر آسیب های اجتماعی به عهده دارند. آنها نوجوانان را برای داشتن زندگی شایسته، تربیت می کنند.

قانون: قانون از حقوق همه افراد از جمله نوجوانان حمایت می کند. نیروی انتظامی (پلیس) برای برقراری امنیت و حفاظت از مردم تلاش و با کسانی که قوانین را نقض کنند، برخورد می کند. البته، پلیس قانون وضع نمی کند و قدرت نامحدود هم ندارد بلکه پلیس نیز در چارچوب قوانین و تا جایی که قانون به او اجازه می دهد، باید با اقتدار عمل کند.

علت به وجود آمدن اختلافات در جامعه
در هر جامعه ای اختلافاتی بین افراد به وجود می آید. این اختلافات ممکن است در اثر
✓ آگاه نبودن و ندانستن قانون پیش بیاید .
✓ یا افرادی عمداً از قانون سرپیچی کنند.

قوه قضائیه

هر جامعه ای باید نهادی وجود داشته باشد تا

با متخلفان برخورد
کند و آنها را مجازات
کند

بر اجرای قوانین
نظارت می کند

عدالت اجتماعی
را برقرار می
کند

قوه قضائیه پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی افراد است.

انتخاب رئیس قوه قضائیه

طبق قانون اساسی، رئیس قوه قضائیه از سوی رهبر جمهوری اسلامی به مدت پنج سال
انتخاب می شود رئیس قوه قضائیه باید فردی مجتهد، عادل، آگاه به امور قضایی و مدیر
و مدبر باشد

برای حل اختلاف چکار باید کرد؟

یکی از مهم ترین وظایف قوه قضائیه، حل کردن اختلافات مردم است. بهتر است در درجه اول از راه مسالمت آمیز و گفتگو اختلافات حل شود و در این راه از افراد باتجربه تر و ریش سفیدان فامیل و شورای حل اختلاف محله کمک بگیرند. در صورتی که نتیجه ای حاصل نشد به دادگاه مراجعه نمایند. هیچ گاه افراد نباید برای گرفتن حق خود، به طور خودسرانه یا از راه نزاع عمل کنند.

انواع دعاوی (اختلافات) : کیفری و حقوقی

در دعاوی کیفری : دادگاه برای فردی که مرتکب جرمی شده است ، مجازات تعیین می کند. فحاشی، افترا، قدرت نمایی، غصب عنوان

مثال: در محله آقای صادقی فردی در منزل شخصی اش افراد بیمار را می پذیرد و از آنها حق ویزیت دریافت می کند. این فرد مجوز نظام پزشکی ندارد.

در دعاوی حقوقی : دادگاه مجازاتی تعیین نمی کند بلکه افراد را ملزم می کند که تکالیفشان را انجام دهند یا حقوق قانونی دیگران را بدهند.

مثال: آقای سعیدی ادعا می کند بخشی از زمین کشاورزی آقای محسنی را خریده و در آن درختکاری نموده است اما آقای محسنی می گوید مقدار زمین تصرف شده مطابق با سندی که تنظیم شده، نیست.

کار قاضی

در دادگاه، قاضی مدارک خواهان(شاکی) و خوانده را مطالعه می کند و از آنها می خواهد تا دلایل خود را بیان کنند. قاضی باید فردی عادل و آشنا با قوانین باشد.

وکیل به چه کسی گفته می شود؟

در همه دادگاه ها افراد حق دارند فردی را به عنوان وکیل انتخاب کنند تا از حقوق آنها دفاع کند. وکیل کسی است که در رشته حقوق درس خوانده و به قوانین آشناست و پروانه (اجازه نامه) وکالت دارد.

اگر کسی توانایی مالی نداشته باشد که وکیل بگیرد، می تواند از دادگاه درخواست وکیل کند. افراد می توانند قبل از نوشتن شکایت در مجتمع های قضایی، با مشاور حقوقی در آن مجتمع مشورت کنند تا بدانند چگونه شکایت خود را مطرح کنند.

سوالات متن

۱- چه کسانی از نوجوانان در برابر آسیب ها و تهدیدات محافظت می کنند؟

خود - خانواده مدرسه - قانون

۲- هر فرد چگونه می تواند از خودش در برابر آسیب ها و تهدیدات محافظت کند؟

هر فرد نسبت به بدن و روح و روان خود مسئول است و باید از اعمال و رفتاری که به سلامتی بدنی و روانی او لطمه می زند، پرهیز کند. البته در این راه باید همیشه از خداوند متعال کمک بگیریم و از طریق نماز و دعا از او بخواهیم تا ما را یاری کند که در راه راست حرکت کنیم و تسلیم وسوسه های شیطانی نشویم.

۳- خانواده چگونه می تواند از فرزندان خود در برابر آسیب ها محافظت کند؟

پدر و مادر مسئولیت مراقبت از فرزندان و فراهم کردن امکانات زندگی برای آنها را دارند. پدر و مادر در تربیت و مراقبت فرزندان، حق قانونی دارند. آنها حق دارند تا زمانی که فرزندانشان مستقل نشده اند بر فعالیت های آنها نظارت دقیق داشته باشند.

۴- اختلافات بین افراد جامعه ناشی از چیست؟

این اختلافات ممکن است در اثر آگاه نبودن و ندانستن قانون پیش بیاید و یا افرادی عمداً از قانون سرپیچی کنند.

۵- رئیس قوه قضائیه چگونه و برای چه مدتی انتخاب می شود؟ و چه صفاتی باید داشته باشد؟

رئیس قوه قضائیه از سوی رهبر جمهوری اسلامی به مدت پنج سال انتخاب می شود. رئیس قوه قضائیه باید فردی مجتهد، عادل، آگاه به امور قضایی و مدیر و مدبر باشد.

۶- یکی از مهم ترین وظایف قوه قضائیه چیست؟

حل کردن اختلافات مردم.

۷- انواع دعاوی (اختلافات) را که در دادگاه مطرح می شود نام ببرید؟

۱- دعاوی (اختلافات) کیفری

۲- دعاوی (اختلافات) حقوقی

۸- دعاوی (اختلافات) کیفری را توضیح دهید؟

مربوط به اعمالی است که دادگاه برای فردی که مرتکب جرمی شده است، مجازات تعیین می کند. مانند فردی که در مغازه با مشتری دیگر شروع به توهین و فحاشی و تهدید می کند. یا فردی که در منزل شخصی اش طبابت می کند و مجوز نظام پزشکی ندارد.

۹- دعاوی (اختلافات) حقوقی را توضیح دهید؟

مربوط به اعمالی است که دادگاه مجازاتی تعیین نمی کند بلکه افراد را ملزم می کند که تکالیفشان را انجام دهند یا حقوق قانونی دیگران را بدهند. مانند فردی که در هنگام ساختمان سازی به طور ناخواسته قسمتی از خانه همسایه مجاور را با لودر خراب کرده است.

۱۰- قاضی در دادگاه چه کاری انجام می دهد؟

در دادگاه قاضی مدارک خواهان (شاکی) و خواننده را مطالعه می کند و از آنها می خواهد تا دلایل خود را بیان کنند. قاضی باید فردی عادل و آشنا با قوانین باشد.

۱۱- وکیل چه کسی است؟

وکیل کسی است که در رشته ی حقوق درس خوانده و به قوانین آشناست و پروانه (اجازه نامه) وکالت دارد.

۱۲- حل کردن اختلافات مردم از چه راهایی انجام می شود؟

در درجه اول از راه مسالمت آمیز و با گفت و گو موضوع را حل می کنند و در این راه از افراد با تجربه تر و ریش سفیدان فامیل و شورای حل اختلاف محله و در صورتی که نتیجه ای حاصل نشد برای حل اختلاف به دادگاه مراجعه می کنند.

*- نهادی که عدالت اجتماعی را برقرار می سازد و بر اجرای قوانین نظارت می کند است. (قوه قضائیه)

*- نهاد پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی افراد است. (قوه قضائیه)

*- یکی از مهم ترین وظایف قوه قضائیه است. (حل کردن اختلافات مردم)

*- در همه دادگاه ها افراد حق دارند فردی را به عنوان انتخاب کنند تا از حقوق آنها دفاع کند. (وکیل)

*- افراد می توانند قبل از نوشتن شکایت در مجتمع های قضایی با در آن مجتمع مشورت کنند. (مشاور حقوقی)

*- دیگر از آسیب هایی که در هر کشوری افراد به ویژه جوانان را تهدید می کند اعتیاد به است. (مواد مخدر)

فعالیت ها

۱- چرا والدین حق دارند از فرزندانشان بپرسند به کجا می روند؟ با چه کسانی دوست هستند؟ چه موقع به خانه برمی گردند؟ و سؤالاتی از این قبیل...

چون والدین مسؤولیت مراقبت و تربیت صحیح فرزندان را برعهده دارند بنابراین باید رفتارهای فرزندان را کنترل کنند.

۲- به نظر شما ارتباط با خدا از طریق نماز و دعا، چگونه ما را از افتادن به دام آسیب ها، حفظ می کند؟ توضیح دهید.

یاد خدا و ارتباط با خدا با دعا کردن و نماز خواندن باعث آرامش روحی انسان می شود و از وسوسه های شیطانی دور می کند.

۳- درباره چگونگی تقویت اراده و تسلط بر تمایلات خود فکر کنید و چند تمرین پیشنهاد کنید.
روزه داری - خواندن نماز در اول وقت - تلاوت قرآن و تدبیر در آیات قرآن - پرهیز از پرخوری و پرخوابی - ایمان داشتن به پیروزی - مطالعه در اوقات فراغت

۴- فردی بابت فروش چند تخته فرش، از مشتری چک دریافت کرده است اما وقتی به بانک مراجعه کرده، پی برده که آن چک موجودی ندارد. او نه قوانین مربوط به چک را می داند و نه چگونگی طرح شکایت را چه باید بکند؟

گفتگوی مسالمت آمیز با صاحب چک و یا از طریق شورای حل اختلاف و به دنبال آن مراجعه به دادگاه و مشاوره با یک مشاور حقوقی و نهایتاً طرح شکایت با استفاده از یک وکیل مناسب

۵- در موقعیت های ۱ تا ۴ صفحه قبل دو مورد جرم وجود دارد. این جرم ها را بیان کنید.

دعوی کیفری موقعیت ۱ فحاشی افترا و قدرت نمایی جرم است موقعیت ۲ غصب عنوان جرم است

دعوی حقوقی موقعیت ۳ آسیب به دیوار خانه همسایه موقعیت ۴ تصرف زمین همسایه جرم حقوقی محسوب می شود.

۶- چرا افراد نباید خودسرانه یا از راه دعوا و زدو خورد به حل اختلافات پردازند؟ مثالی بیاورید.

ممکن است به خود و دیگران آسیب وارد کنند و باعث افزایش اختلافات شوند مانند فعالیت ۴ اگر صاحب چک و فروشنده خوسرانه درگیر شوند ممکن است خسارت وارد شده از مبلغ چک بیشتر شود و اعتبار فروشنده نیز خدشه دار شود

درس ۷ ارتباط و رسانه

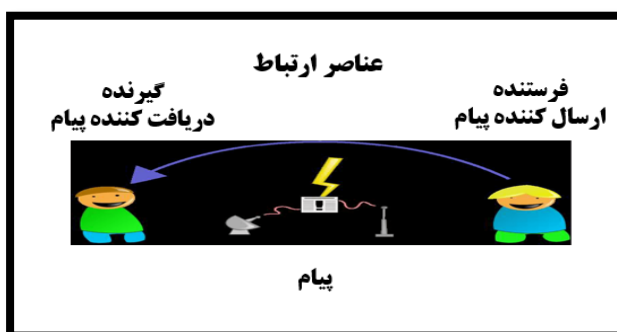
نکات مهم درس

ارتباط برقرار کردن یکی از نیازهای مهم بشر است. بدون ارتباط ما نمی‌توانیم زندگی کنیم. ارتباط انسان را قادر می‌کند تا خواسته‌ها و نیازهای خود را به دیگران منتقل کند.

محبت کردن، تبادل افکار و اعتقادات، تبادل اطلاعات، در میان گذاشتن احساسات (اندوه و خوشحالی و...)، حل کردن مسائل، درک کردن دیگران، همه از طریق ارتباط بین انسان‌ها میسر می‌شود.

شبکه ارتباط از خانواده و دوستان و محله و مدرسه شروع می‌شود و سپس به کمک وسایل ارتباط جمعی می‌توانیم حتی در سطح ملی و فراملی ارتباط برقرار کنیم.

ارتباط یعنی جریان ارسال و دریافت پیام

بنابراین هر ارتباطی سه عنصر اصلی دارد

✚ فرستنده (ارسال کننده پیام)

✚ گیرنده (دریافت کننده پیام)

✚ پیام

بازخورد اگر گیرنده نیز به فرستنده پیامی بفرستد و او را متوجه کند که معنی پیام را دریافت کرده به این عمل **بازخورد** می گویند.

با کلام باشد

هر یک از ما در طی روز، پیامهای زیادی را ارسال و دریافت می کنیم. این پیامها به روشهای مختلف و با ابزار متفاوت فرستاده می شوند، ممکن است

یا تلفن

از طریق نوشته

یا با رفتار و حرکات

رسانه از ابزاری مانند زبان تا ابزارهای چاپی (علائم، کتاب ها، روزنامه ها و مجلات) و ابزارهای الکترونیکی (تلفن، رادیو، تلویزیون، اینترنت و ...) را در بر می گیرد.

رسانه :
هر وسیله ای که پیامی را از فرستنده به گیرنده منتقل کند
در یک ارتباط کلامی، **زبان** یک رسانه است

ابزارهای الکترونیکی :
تلفن ، رادیو و تلویزیون ، اینترنت

ابزارهای چاپی:
کتاب، روزنامه ، مجلات

زبان

در کشور ما وزارتخانه ای با عنوان وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات وجود دارد.

وزارتخانه ارتباطات و فن آوری اطلاعات :

۱- مسئول توسعه ی وسایل ارتباطی

۲- ارائه ی خدمات پستی، تصویری، رادیویی

و... به مردم

سؤالات متن

۱- چرا ما انسان ها به ارتباط نیاز داریم؟

ارتباط، انسان را قادر می‌سازد تا خواسته‌ها و نیازهای خود را به دیگران منتقل کند.

۲- ارتباط بین انسان ها از چه راه هایی برقرار می شود؟

محبت کردن، تبادل افکار و اعتقادات، تبادل اطلاعات، در میان گذاشتن احساسات، حل کردن مسائل، درک کردن دیگران، همه از طریق ارتباط بین انسان ها میسر می‌شود.

۳. ارتباط چیست؟ عناصر ارتباط را نام ببرید؟ و مثال بزنید؟

۱- فرستنده (ارسال کننده پیام) ۲- گیرنده (دریافت کننده پیام) ۳- پیام

برای مثال وقتی به دوستی سلام می‌کنیم یا به او لبخند می‌زنیم، ما فرستنده پیام و دوستان گیرنده آن است و سلام یا لبخند هم پیام می‌باشد.

۴- بازخورد چیست؟

اگر گیرنده به فرستنده پیامی بفرستد و او را متوجه کند که معنی پیام را دریافت کرده به این عمل بازخورد می‌گویند

۵- رسانه چیست؟ و چه چیزهایی را در بر می‌گیرد؟

هر وسیله‌ای که پیامی را از فرستنده به گیرنده منتقل کند، رسانه نام دارد. بنابراین رسانه از ابزاری مانند زبان تا ابزارهای چاپی (علائم، کتاب‌ها، روزنامه‌ها و مجله‌ها و ...) و ابزارهای الکترونیکی (تلفن، رادیو، تلویزیون، اینترنت و ...) را در بر می‌گیرد.

۶- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات چه خدماتی به مردم ارائه می‌دهد؟

این وزارتخانه خدمات پستی، مخابراتی، رادیویی، صدا و تصویر را به مردم ارائه می‌دهد و مسئولیت توسعه‌ی وسایل ارتباطی را در کشور بر عهده دارد.

۷- برخی از شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه‌ی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را نام ببرید.

شرکت پست، شرکت ارتباطات سیار، پست بانک ایران (پست مالی) شرکت ایرانسل، شرکت مخابرات ایران، سازمان فناوری اطلاعات ایران.

- یکی از نیازهای مهم بشر است. (ارتباط برقرار کردن)
- ما به کمک وسایل می توانیم در سطح ملی و فراملی ارتباط برقرار کنیم. (ارتباط جمعی)
- در یک ارتباط کلامی زبان یک است. (رسانه)
- به علت اهمیت موضوع ارتباطات در کشور وزارتخانه ای با عنوان وزارت وجود دارد. (ارتباطات و فناوری اطلاعات)

فعالیت ها

۱- هر یک از شما به نوبت چند پیام را که از منابع مختلف در دو روز گذشته دریافت کرده اید، بیان کنید و بگویید برای انتقال هر کدام، از چه رسانه ای استفاده شده بود.

پاسخ به عهده دانش آموز جهت انجام این فعالیت باید انواع رسانه ها را بداند ؛

۱- رسانه کلامی مانند زبان : اعلام نحوه دادن نمرات مستمری توسط معلم در کلاس

۲- رسانه چاپی یا نوشتاری مانند علائم، کتابها، روزنامه ها و مجلات : خواندن خبری از مجله
رشد

۳- رسانه های الکترونیکی مانند تلفن، رادیو، تلویزیون، اینترنت مانند نمونه دریافت پیامک از طریق تلفن - شنیدن خبری از رادیو - دریافت مطالبی از طریق ایمیل

۲-الف) متن سیر تحول رسانه ها را بخوانید و چهار تحول مهم در ارتباطات را به ترتیب و مختصر، بیان کنید. صفحه ۳۹

۱- اختراع ماشین چاپ در قرن پانزدهم میلادی توسط گوتنبرگ آلمانی

۲- استفاده از الکتریسیته و اختراع تلگراف در سال ۱۸۴۰ میلادی توسط مورس و اختراع تلفن توسط گراهام بل به سال ۱۸۷۶ میلادی

۳- به وجود آمدن ارتباطات بی سیم و اختراع رادیو در سال ۱۸۹۵ توسط مارکنی ایتالیایی

۴- اختراع سینما و تلویزیون و به راه افتادن شبکه ها و ایستگاههای تلویزیونی و ماهواره ای

ب) دو وسیله مهم که به انقلاب در فناوری اطلاعات و ارتباطات کمک کردند، چه بود؟

با ورود رایانه به زندگی بشر، انقلابی در ذخیره اطلاعات به وجود آمده است.

ماهواره ها حجم زیادی از اطلاعات را بدون آنکه به سیم نیاز باشد از جایی به جای دیگر کره زمین منتقل می کنند. ماهواره ها امکان استفاده از تلفن همراه، شبکه های تلویزیونی و اینترنت را فراهم می کنند.

۳- مجسم کنید هیچیک از رسانه های امروزی مانند رادیو، تلویزیون، اینترنت، تلفن و... نبودند. سپس فکر کنید که در این صورت چه مزایا و فواید و یا چه مشکلات و کمبودهایی وجود می داشت؟ نظر خود را در کلاس به بحث بگذرید.

✚ از اتفاقات جهان اطراف و حال و احوال همدیگر بی خبر می ماندیم

✚ تبادل اطلاعات و فناوری و اختراعات و کارهای اداری و آموزشی به کندی صورت می گرفت

✚ هدر رفتن وقت زیاد برای انجام کارهای امروزی یا غیر حضوری بانکی و انجام تحقیق و

پژوهش

۴- آیا تاکنون از پست الکترونیک (ایمیل) استفاده کرده اید؟ اگر پاسخ شما، آری است، برای بقیه همکلاسی هایتان چگونگی کار را توضیح دهید و آن را با پست معمولی مقایسه کنید.

در پست الکترونیکی مطلب یا فایلی را که ارسال می کنی همان لحظه به مقصد می رسد و قابل دریافت می باشد اما پست معمولی از طریق مراکز پستی شهر ممکن است زمان زیادی طول بکشد تا به مقصد برسد

۵- در سال ۱۳۹۰ و به فرمان مقام معظم رهبری، شورایی به نام «شورای عالی فضای مجازی»، به منظور سیاست گذاری، تصمیم گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور تأسیس شد. می توانید با مراجعه به سایت مرکز ملی فضای مجازی ببینید کدام یک از مسئولین کشور، در این شورا عضو هستند. چند مورد از وظایف این شورا را پرس و جو و فهرست کنید.

رئیس جمهور - رئیس مجلس شورای اسلامی - رئیس قوه قضائیه - رئیس صدا و سیما - وزیر ارتباطات - وزیر آموزش و پرورش - وزیر علوم، تحقیقات و فناوری اطلاعات و...

تحقیق به عهده دانش آموز

سوالات چهارگزینه ای

۱- هر وسیله ای که پیامی را از فرستنده به گیرنده منتقل کند چه نام دارد؟

- الف) رسانه ب) بازخورد ج) شبکه ارتباطی د) ابزارهای الکترونیکی

۲- انسان ها چگونه خواسته ها و نیازهای خود را به دیگران منتقل می کنند؟

- الف) داد و ستد کردن ب) صحبت کردن ج) ارتباط برقرار کردن د) محبت کردن

۳- کدام یک از گزینه ها زیر، به عناصر ارتباط مربوط نمی باشد؟

- الف) فرستنده ب) گیرنده ج) رسانه د) پیام

۴- کدام یک بازخورد نیست؟

- الف) پاسخ سلام ب) پرداخت وجه به فروشنده پس از شنیدن مبلغ
ج) سلام کردن د) تشویق تماشاگران بعد از گل

۵- کدام یک از وزارت خانه های زیر خدمات پستی، مخابراتی ارائه می کند؟

- الف) وزارت کشور ب) وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
ج) وزارت اطلاعات د) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

درس ۸ رسانه‌ها در زندگی ما

نکات مهم درس

تبلیغات: فضای مجازی به علت مخاطبان فراوان، محیط مناسبی برای تبلیغ است؛ از جمله تبلیغ برای محصولات یک کارخانه ایرانی یا تبلیغ برای یک فکر و باور درست .

مکاتبه و ارتباط سریع با دیگران: با پست الکترونیک (ایمیل) می‌توان نامه نگاری کرد و فایل‌های متنی یا صوتی و تصویری را به همراه نامه ارسال نمود. باتلفن همراه نیز می‌توان به راحتی با دیگران مکالمه کرد یا برای آنها پیام فرستاد .

فعالیت‌های علمی: با جست و جو در اینترنت به راحتی و با سرعت می‌توان مطلب مورد نظر را از میان هزاران مطلب پیدا کرد. استفاده از دانشنامه‌ها و کتابخانه‌های الکترونیک در کارهای تحقیقی از مزایای اینترنت است.

کسب و کار: از طریق اینترنت، می‌توانیم ویژگی‌های کالای مورد نیاز خود را بررسی کنیم، تصویر کالاها را ببینیم و قیمت آنها را با هم مقایسه کنیم. پس از انتخاب، از طریق پایانه‌های فروش و کارت اعتباری، می‌توانیم به صورت

اینترنتی خرید کنیم. البته همیشه هنگام خرید یا سفارش اینترنتی از یک فروشگاه، باید اصول امنیتی را رعایت کنیم تا برخی افراد سودجو نتوانند برای ما مشکلی را به وجود بیاورند.

بهره‌گیری از خدمات دولت الکترونیکی:

✚ پرداخت قبض آب و برق و تلفن و... به وسیله تلفن یا اینترنت از داخل منزل ثبت

✚ نام حج و زیارت

✚ ثبت نام کنکور و آگاهی از نتایج آزمون‌ها

✚ صدور گواهینامه‌ها

رزرو و یا خرید بلیط هواپیما، قطار و...
آگاهی از میزان مالیات تعیین شده و پرداخت آن و...

آموزش یا استاد می تواند با استفاده از وسایل ارتباطی نوین، از راه دور در چند کلاس تدریس کند و یا با دانشجویانش، همان طور که در کلاس به طور حضوری صحبت می کند، ارتباط برقرار کند. در این آموزش، استاد و دانشجو، صدا و تصویر یکدیگر را دریافت می کند و نیازی به سفر استاد به شهری که دانشجویان در آن زندگی می کنند و تشکیل کلاس در آنجا، نیست. به این نوع آموزش، آموزش از طریق ویدئو کنفرانس (دورسخنی) می گویند.

امنیت و نظارت یا استفاده از تلویزیون های مدار بسته، تلفن همراه و اینترنت، می توان مکان های مهم مثل فرودگاه، موزه ها، فروشگاه های بزرگ و... را واپایش (کنترل) کرد و جلوی اعمال خلاف یا سرقت را گرفت. برای مثال افراد می توانند با استفاده از این وسایل از منزل خود، محل کارشان را مشاهده کنند و بالعکس. با استفاده از دوربین ها و رایانه ها، کنترل گرافیک نیز انجام می گیرد و تخلفات رانندگی ثبت می شود.

عملیات بانکی: افراد از طریق تلفن، دستگاه خودپرداز و اینترنت می توانند به شبکه بانکی متصل شوند و کارهایی مانند واریز کردن پول به حساب دیگران، گرفتن موجودی، دریافت صورت حساب یا برداشتن پول از حساب خودشان را انجام دهند.

دسترسی به اخبار: رسانه یکی از وسایل تولید و پخش خبر است و نگاه بسیاری از مخاطبان به وقایع و افکار مختلف، بر اساس همین اخبار و اطلاعات تولید شده توسط رسانه ها شکل می گیرد. توجه نکردن به منابع تولید و نشر خبر، گاهی می تواند سبب تغییر یا انحراف در ذهن و افکار عمومی شود .

فواید فناوری های نوین

بسیاری از این فناوری ها موجب می شوند که در وقت و هزینه ها صرف جویی شود، رفت و آمدها در شهر ها کم تر شود و به علاوه بتوانیم در ۲۴ ساعت شبانه روز، و نه فقط در ساعاتی معین ، از این خدمات بهره مند شویم.

البته تحول در فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی همچنان ادامه دارد و در آینده نیز ادامه پیدا خواهد کرد. برای مثال هم اکنون فناوران در حال ابداع روشی هستند که در آن افراد بتوانند با تلفن همراه خود و از راه دور، وسایل خانه را روشن و خاموش کنند یا مأموران آب و برق و گاز ... بتوانند بدون مراجعه به منازل، میزان مصرف آنها را ثبت کنند و قبض را ارسال نمایند.

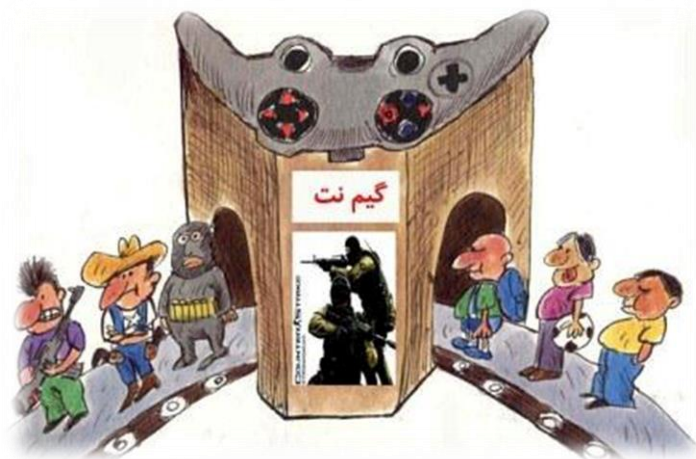

تأثیر وسایل ارتباط جمعی (رسانه های ارتباط جمعی) بر فرهنگ عمومی رسانه ها می توانند موجب شوند که مردم به شیوه های خاصی فکر کنند یا وقایع را همان طور که آنها می خواهند ببینند. رسانه ها روی باورها و افکار و رفتار انسان ها اثر می گذارند.

اثرات منفی رسانه های ارتباط جمعی

صرف وقت زیادی برای تماشای تلویزیون یا استفاده از اینترنت نمایش زدو خورد و خشونت در اغلب فیلم ها و تحت تأثیر قرار گرفتن نوجوانان و به کار بردن روش های خشونت آمیز در زندگی رواج بی بند و باری های اخلاقی در کاربران در برخی پایگاه های اینترنتی تشویق مصرف گرایی از طریق آگهی های بازرگانی کم شدن تماس چهره به چهره و دید و بازدید و کم شدن گفتگو بین اعضای خانواده

اثرات مخرب بعضی بازی های رایانه ای و تشویق به خشونت : بسیاری از این بازی ها برنده شدن یعنی زدن و کشتن شخصیت ها. این بازی ها باعث می شوند افراد محیط بازی را با محیط واقعی اشتباه بگیرند. و تأثیرات بدی بر روح و روان نوجوانان می گذارند. نوجوانان باید موقع خرید به برچسب رده سنی بازی نیز توجه کنند.

تأثیر آگهی های بازرگانی

آگهی های بازرگانی ممکن است از رادیو و تلویزیون پخش شوند. یا در مجلات و روزنامه ها به چاپ برسند، به صورت پیامک به تلفن های همراه ارسال شوند، از طریق رسانه های محیطی در خیابان ها و میادین به نمایش گذاشته یا در اینترنت ارائه شوند.

صاحبان آگهی ها سعی می کنند راه و روش مخصوصی برای لباس پوشیدن، غذا خوردن، خریدن اتومبیل، سرگرمی و ... را به همه افراد جامعه انتقال دهند و آن روش ها را تبدیل به فرهنگ

عمومی و سبک زندگی کنند. بعضی آگهی ها همه واقعیت را درباره یک کالا بیان نمی کنند. و با تعریف و تمجیدهای غیر واقعی سعی می کنند روی افکار مشتریان اثر بگذارند.

نکات لازم در هنگام استفاده از فضا های مجازی:

باید بدانید وارد شدن به فضای مجازی* و استفاده از اینترنت مانند هر محیط دیگر، علاوه بر فواید و جذابیت ها،

زیان های مخصوص به خود را دارد. پس مراقب باشید و این نکات را رعایت کنید:

✚ برخی اطلاعاتی که در اینترنت وجود دارند، صحیح نیستند چون از سوی منابع و افراد

مختلف منتشر می شوند. پس درباره درستی منبع و پایگاه آنها، تحقیق و پرس و جو کنید.

✚ عکس ها یا فیلم های خانوادگی خود را هرگز وارد اینترنت نکنید. اطلاعات شخصی شما

ممکن است مورد سرقت و سوءاستفاده قرار بگیرد. آنها را حتی برای دوستانان هم

ارسال نکنید.

✚ رمز عبور پست الکترونیک یا رمز کارت بانکی والدین و نظایر آنها را فاش نکنید. بعضی

وبگاه ها(سایت ها) ممکن است از شما بخواهند در قبال جایزه، چنین اسراری را برای آنها

فاش کنید.

✚ اعتیاد به بازی های رایانه ای یا اینترنت باعث اختلال در زندگی و تحصیل شما می شود.

فقط ساعت خاصی را به این کار اختصاص دهید

✚ مراقب خطرات وب گاه ها و کانال های دوست یابی باشید. این ها به دلیل امکان ارائه

اطلاعات دروغ، راه مناسبی جهت انتخاب دوست نیستند.

✚ از ارتباط با افراد ناشناس در فضای مجازی پرهیز کنید.

✚ از اعتماد بی جا به افراد، پرهیز کنید.

✚ به عناوین تحریک کننده که برای به انحراف کشیدن شما طراحی شده، بی اعتنائی کنید

✚ بدون تحقیق وارد کمپین ها نشوید

✚ خریدهای اینترنتی را با مشاوره بزرگ ترها انجام دهید.

✚ در صورت برخورد با شبهات دینی و اعتقادی به پایگاه های پاسخ گویی به سؤالات دینی

مانند مرکز ملی پاسخ گویی به سؤالات دینی و سایت پرسمان مراجعه نمایید.

✚ اخبار سیاسی را از منابع معتبر خبری مانند خبرگزاری جمهوری اسلامی به دست آورید.

سؤالات متن

۱) نمونه ای از کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در زندگی را نام ببرید؟

۱- ارتباط سریع با دیگران از طریق تلفن همراه

۲- مکاتبه از طریق پست الکترونیک (ایمیل)

۳- فعالیت های علمی از طریق اینترنت

۴- خرید و فروش از طریق اینترنت - بهره گیری از خدمات

۵- دولت الکترونیک

۶- آموزش از طریق ویدئو کنفرانس

۷- امنیت و نظارت با استفاده از تلویزیون های مدار بسته، تلفن همراه، و اینترنت

۸- عملیات بانکی از طریق تلفن، دستگاه خودپرداز و اینترنت.

۲) با پست الکترونیک چه کاری می توان انجام داد؟

با پست الکترونیک (ایمیل) می توان نامه نگاری کرد و فایل های متنی یا صوتی و تصویری را به همراه نامه ارسال نمود. گیرنده می تواند همان لحظه و با سرعت پیام را دریافت کند.

۳) چند نمونه از خدمات دولت الکترونیک را بنویسید؟

۱- پرداخت قبض آب و برق و تلفن و ... به وسیله تلفن یا اینترنت

۲- ثبت نام حج و زیارت

۳- ثبت نام کنکور، آگاهی از نتایج آزمون ها

۴- صدور گواهینامه

۵- رزرو یا خرید بلیت هواپیما، قطار و ...

۶- آگاهی از میزان مالیات تعیین شده و پرداخت آن و

۴) افراد از طریق تلفن، دستگاه خودپرداز و اینترنت چه کارهایی می توانند انجام دهند؟

کارهایی مانند واریز کردن پول به حساب دیگران، گرفتن موجودی، دریافت صورتحساب یا برداشتن پول از حساب خودشان.

۵) استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات چه نتایجی دارد؟

بسیاری از این فناوری ها موجب می شوند که در وقت و هزینه ها صرفه جویی شود، رفت و آمدها در شهرها کمتر شود و به علاوه بتوانیم در ۲۴ ساعت شبانه روز، و نه فقط در ساعاتی معین از این خدمات بهره مند شویم.

۶) تأثیر وسایل ارتباط جمعی (رسانه های ارتباط جمعی) بر فرهنگ عمومی چیست؟

امروزه صاحب نظران معتقدند که رسانه های ارتباط جمعی، تأثیر زیادی بر سبک زندگی و هویت افراد می گذارند. آنها چنین بحث می کنند که رسانه ها می توانند موجب شوند که مردم به شیوه های خاصی فکر کنند و یا وقایع را همان طور که آن ها می خواهند ببینند. به عبارت دیگر رسانه ها روی باورها و افکار انسان ها اثر می گذارند. این اثرات ممکن است مثبت یا منفی باشند.

۷) اثرات منفی رسانه های ارتباط جمعی را بنویسید؟

۱- امروزه بخش زیادی از وقت مردم صرف تماشای تلویزیون یا استفاده از اینترنت می شود و افراد تحت تأثیر این صحنه ها روش های خشونت آمیز را به کار ببرند و یا برخی پایگاه های اینترنتی ممکن است، ببیند و باری های اخلاقی را در کاربران ترویج کند

۲- آگهی های بازرگانی است که مصرف گرایی را در جامعه تشویق می کند

۳- کم شدن تماس چهره به چهره افراد و کم شدن دید و بازدید های اقوام و دوستان

۴- کم شدن گفت و گو بین اعضای خانواده

اثرات مثبت منفی بازی های رایانه ای را بنویسید؟

بازی های رایانه ای برای کودکان و نوجوانان جذابیت زیادی دارد. این بازی ها ممکن است یا سرگرم کننده، آموزنده و مفید باشند یا اثرات مخرب و مضر به جا بگذارند. در بسیاری از این بازی ها برنده شدن یعنی زدن و کشتن شخصیت ها. این بازی ها باعث می شود که خشونت گرایی تشویق شود و بعدها افراد، محیط واقعی را با محیط بازی اشتباه بگیرند. بازی هایی که خشونت و ترس را نشان می دهند اثرات بدی بر روح و روان نوجوانان می گذارند.

۸- برای وارد شدن به فضای مجازی و استفاده از اینترنت چه نکاتی را باید رعایت کنید؟

۴ مورد کافی است.

- ❖ برخی اطلاعاتی که در اینترنت وجود دارند، صحیح نیستند چون از سوی منابع و افراد مختلف منتشر می شوند. پس درباره درستی منبع و پایگاه آنها، تحقیق و پرس و جو کنید.
- ❖ عکسها یا فیلم های خانوادگی خود را هرگز وارد اینترنت نکنید. اطلاعات شخصی شما ممکن است مورد سرقت و سوءاستفاده قرار بگیرد. آنها را حتی برای دوستانتان هم ارسال نکنید.
- ❖ رمز عبور پست الکترونیک یا رمز کارت بانکی والدین و نظایر آنها را فاش نکنید. بعضی وب گاه ها(سایت ها) ممکن است از شما بخواهند در قبال جایزه، چنین اسراری را برای آنها فاش کنید.
- ❖ اعتیاد به بازیهای رایانه‌ای یا اینترنت باعث اختلال در زندگی و تحصیل شما میشود. فقط ساعت خاصی را به این کار اختصاص دهید.
- ❖ مراقب خطرات وب گاه ها و کانال های دوست یابی باشید. این ها به دلیل امکان ارائه اطلاعات دروغ، راه مناسبی جهت انتخاب دوست نیستند.
- ❖ از ارتباط با افراد ناشناس در فضای مجازی پرهیز کنید. از اعتماد بیجا به افراد، پرهیز کنید.
- ❖ به عناوین تحریک کننده که برای به انحراف کشیدن شما طراحی شده، بی اعتنایی کنید.
- ❖ بدون تحقیق وارد کمپین ها نشوید.
- ❖ خریدهای اینترنتی را با مشاوره بزرگترها انجام دهید.
- ❖ در صورت برخورد با شبهات دینی و اعتقادی به پایگاه های پاسخ گویی به سؤالات دینی مانند مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی و سایت پرسمان مراجعه نمایید.
- ❖ اخبار سیاسی را از منابع معتبر خبری مانند خبرگزاری جمهوری اسلامی به دست آورید

فعالیت ها

۱- شما یا اعضای خانواده تان تاکنون از کدام یک از فناوری های ارتباطی که در دو صفحه قبل آمده استفاده کرده اید؟ فهرست کنید.

پاسخ به عهده دانش آموز به طور نمونه خدمات دولت الکترونیک و عملیات بانکی

۲- آیا می دانید پلیس فتا چیست؟ در این باره تحقیق کنید و برخی خدمات این مرکز را در کلاس مطرح کنید. (برای این کار می توانید به سایت پلیس فتا مراجعه کنید).

پلیس فتا یعنی پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات

برای ایجاد امنیت و کاهش مخاطرات برای فعالیت های علمی، اقتصادی، اجتماعی در جامعه ی اطلاعاتی، حفاظت و صیانت از هویت دینی و ملی مراقبت از پایش فضای تولید و تبادل اطلاعات برای پیشگیری از تبدیل شدن این فضا به بستری برای انجام هماهنگی ها و عملیات برای انجام و تحقق فعالیت های غیرقانونی و ممانعت از تعرض به ارزش ها و هنجارهای جامعه از وظایف پلیس فتا است.

۳- کاربرگه شماره (۴) پیش بینی آینده را در منزل کامل کنید. شما چند هفته وقت دارید درباره موضوع فعالیت فکر کنید. پاسخ به عهده دانش آموز

۴- شما در محل زندگی تان به کدام رسانه های جمعی، دسترسی دارید؟ فکر می کنید تاکنون کدامیک از رسانه های جمعی بیشتر روی افکار و رفتار و سبک زندگی شما اثر گذاشته اند؟ چه تأثیری؟ تلویزیون - رادیو - اینترنت - تلویزیون بیشترین تأثیر را دارد

۵- تحقیق کنید: با راهنمایی معلم، پرسشنامه ای طراحی کنید و از حداقل بیست نفر از افراد در گروه های سنی مختلف، سؤال (۴) را بپرسید و در هر ستون پاسخ ها را بنویسید، سپس نتایج را جمع بندی و به کلاس گزارش کنید. پاسخ به عهده دانش آموز

سؤالات چهارگزینه ای

۱- از چه طریق می توانیم فایل های متنی یا صوتی به همراه نامه ارسال نماییم؟

- الف) تلفن همراه ب) پایانه های فروش
ج) پست الکترونیک ((ایمیل)) د) ایرانسل

۲- وسایل ارتباط جمعی چه آثار مخربی بر فرهنگ جامعه دارد؟

- الف) ترویج بی بند و باری های اخلاقی
ب) تبلیغ مصرف گرایی گرایی
ج) کم شدن گفتگو بین اعضای خانواده
د) همه موارد

۳- آگهی های بازرگانی چه چیزی در جامعه تشویق می کنند؟

- الف) تفریح و سرگرمی ب) خشونت و ترس
ج) مصرف گرایی د) بی بند و باری اخلاقی

۴- کنترل ترافیک و تخلفات رانندگی از چه طریقی

ثبت می شود؟

- الف) دوربین ها-رایانه ها
ب) پست الکترونیک-دوربین ها
ج) رایانه ها-دستگاه های خودپرداز
د) دوربین ها-تلفن همراه

۵- کدام مورد جزء کاربردهای منفی وسایل ارتباطی می باشد؟

- الف) ارتباط سریع با دیگران ب) اینترنتی
ج) کم شدن تماس چهره به چهره د) فعالیت های علمی

۶- کدام یک از موارد زیر، از خدمات دولت الکترونیک نمی باشد؟

- الف) صدور گواهینامه ب) ثبت نام حج و زیارت
ج- صدور دفترچه های بیمه د- ثبت نام کنکور

درس ۹ ظهور اسلام در شبه جزیره عربستان

نکات مهم درس

اسلام در شبه جزیره ی عربستان و در میان مردمی که در جهالت و نادانی به سر می بردند، ظهور کرد ۲۳ سال رسول خدا و اصحابش برای دعوت به توحید، گسترش ایمان، صلح، عدالت و مبارزه با سلطه ظالمان مجاهدت و مبارزه کردند.

شبه جزیره ی عربستان در کجا واقع شده

شبه جزیره ی عربستان یا جزیره العرب در جنوب غربی آسیا واقع شده است بخش وسیعی از این سرزمین را بیابان ها و ریگزارها و قسمت دیگری را نواحی کوهستانی تشکیل می دهند. حجاز از جمله مناطق کوهستانی واقع در غرب جزیره العرب است و شهرهای مکه، یثرب (مدینه) و طائف در این منطقه قرار دارند.

ویژگی های دوران جاهلیت

- ✚ اعراب در دوران جاهلیت بهره چندان از علم و دانش نداشتند و عده کمی از آنها می توانستند بخوانند و بنویسند.
- ✚ زنان اغلب از مقام و موقعیت پایینی برخوردار بودند و برخی مردان حتی از داشتن فرزند دختر احساس حقارت می کردند.
- ✚ اعراب جاهلی نسبت به قبیله خود تعصب شدید و کورکورانه ای نشان می دادند. آنان بی توجه به اینکه حق با چه کسی است، از اعضای قبیله خود در برابر افراد دیگر قبایل دفاع و پشتیبانی می کردند.
- ✚ تعصب قبیله ای موجب بروز کینه و حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود و جنگ و خونریزی های پیاپی را به دنبال داشت.

✚ غذا و سایر نیازهای زندگی نیز عامل دیگری برای گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری بود.

شرایط اجتماعی و فرهنگی در آن زمان به گونه ای بود که از آن به عصر جاهلیت یاد می شود بیشتر عرب ها به شکل قبیله ای و فاقد حکومت متمرکز زیسته و اغلب بت می پرستیدند و کعبه، خانه خدا را از بت های گوناگون پر کرده بودند. البته گروهی از عرب ها نیز پیرو حضرت ابراهیم و یا دین های یهود، مسیح و زردشت بودند.

طلوع آفتاب اسلام در مکه

حضرت محمد (ص) در خاندانی شریف و محترم در شهر مکه به دنیا آمد. آن حضرت تحت تأثیر محیط آلوده به شرک و فساد مکه قرار نگرفت و چنان به پاکدامنی و درستکاری مشهور شد که او را محمد امین می خواندند. در کوه های اطراف مکه به ویژه در غار حرام مشغول عبادت پروردگار خود بود در ۲۷ رجب در سن چهل سالگی در غار حرا از جانب خداوند به پیامبری انتخاب شد.

نخستین کسانی که به رسول خدا ایمان آوردند حضرت خدیجه (س) و حضرت علی (ع) بودند. حضرت خدیجه (س) از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.

رسول خدا در آغاز بعثت به صورت فردی و پنهانی مردم را به پرستش خدای یگانه و ایمان به روز پس از سه سال، پیامبر مأموریت یافت نخست خویشاوندان و سپس رستاخیز دعوت می کرد عموم مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید.

✓ پیامبر مردم را به عبادت خدای یکتا ، نکوهش پرستش بت ها ، سرانجام بد کافران دعوت می کرد .

صبر و پایداری پیامبر و پیروانش در برابر آزار و شکنجه مشرکان اشراف مکه ابوجهل ، ابولهب و ابوسفیان از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی دچار بیم و هراس شدند. مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوطالب بزرگ خاندان بنی هاشم را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند، به شیوه های دیگری روی آوردند.

رفتار پیامبر در برابر مشرکان

سران مشرکین، خشمناک از پاسخ پیامبر، تصمیم گرفتند ایشان و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دهند آنان بدترین دشنام ها و تهمت ها را به رسول خدا نسبت می دادند و بر خوردهای زشت و ناپسندی با آن حضرت می کردند پیامبر اسلام در برابر چنین رفتارهایی بردبار بود و با مهربانی مردم را به اسلام فرا می خواند.

مشرکان برای جلوگیری از گسترش اسلام چه کردند؟

اقدام به آزار و شکنجه مسلمانان به ویژه تهی دستان و بردگان کردند. افرادی مانند : یاسر و سمیه اولین شهدای اسلام و عمار و بلال حبشی از جمله یابین افراد بودند. آزار و اذیت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آنقدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند.

تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان مشرکان پس از آنکه متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی توانند مانع گسترش اسلام شوند، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند. و عهدنامه تحریم اقتصادی مسلمانان را امضاء کردند طبق این عهدنامه هرگونه خرید و فروش، و رابطه اجتماعی (ازدواج) با پیروان اسلام ممنوع شده بود. دنبال این تحریم، رسول خدا و یارانش به پیشنهاد ابوطالب به یکی از درّه های اطراف مکه به آنها پناه « شعب ابوطالب» بردند حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این درّه تحمل کردند

تشکیل اُمت و حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در مدینه

پیامبر به منظور مقدمه سازی برای تشکیل حکومت، دو بار پیش از هجرت، با نمایندگان از مردم یثرب دیدار کرد و پیمان هایی بست.

حضرت محمد چند روز پس از خروج از مکه، در میان استقبال و شادی مسلمانان به یثرب رسید. از آن پس، نام یثرب به مدینه النبی، یعنی شهر پیامبر تغییر داده شد

انصار: (یاری کنندگان) گروهی از ساکنان مدینه که با پیامبر (ص) پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند.

مهاجرین: (هجرت کنندگان) گروه دیگری از مسلمانان اهل مدینه که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند

اقدامات پیامبر پس از ورود به مدینه

✚ تاسیس مسجد

✚ ایجاد پیوند برادری

✚ تشکیل حکومت اسلامی

نخستین اقدام مهم پیامبر پس از ورود به مدینه، ایجاد مسجدی برای تأسیس مسجد انجام امور عبادی، اجتماعی، علمی و سیاسی بود. مسجد علاوه بر آنکه مکانی برای عبادت و اجرای مراسم مذهبی به شمار می رفت، مرکزی برای مشورت و تصمیم گیری درباره امور سیاسی و نظامی نیز بود؛ مسجد همچنین کانون اصلی سوادآموزی و فراگیری علم و دانش محسوب می شد. در کنار مسجد، سرپناهی برای افراد تهیدست بنا شد و افرادی وظیفه آموختن قرآن و خواندن و نوشتن به آنها را بر عهده گرفتند.

مسجد قبا، اولین مسجد اسلام

پیمان برادری به جای تعصب قومی و قبیله ای ساکنان مدینه قبایل مختلف مهاجرین و انصار بودند که بعضی از قبایل در گذشته نسبت به هم کینه و دشمنی داشتند. پیامبر به منظور ایجاد محبت و دوستی بین و این کار پیامبر (ص) گامی در مسلمانان، آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد رسول خدا، علی بن ابیطالب (ع) را به جهت تشکیل امت (جامعه) اسلامی است

پیمان نامه سیاسی علاوه بر مسلمانان، تعدادی از قبایل یهود نیز در شهر مدینه و اطراف آن سکونت داشتند. پیامبر لازم می دانست میان ساکنان مدینه اتحاد سیاسی برقرار شود. از این رو، پیمان نامه ای تنظیم شد و مسلمانان و یهودیان متعهد شدند که به آن عمل کنند. تدوین و امضای این پیمان نامه، در واقع اعلام رسمی تأسیس حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در شهر مدینه بود.

نبردهای دوران پیامبر(ص)

غزوه : به جنگ هایی گفته می شود که پیامبر گرامی اسلام در آنها حضور داشته و فرماندهی سپاه را عهده دار بوده است .

سریه : به جنگ هایی گفته می شود که رسول خدا در آنها حضور نداشت و فرماندهی سپاه را به فرد دیگری واگذار می کرد .

توصیه های پیامبر در جنگ ها :

✚ رعایت اصول اخلاقی و ارزش های

✚ انسانی -خوش رفتاری با اسیران

✚ پرهیز از تخریب و غارت اموال مردم در جنگ

✚ رفتار نکردن مسلمانان همانند مشرکان

آنجایی که هدف دین اسلام هدایت همه مردم جهان است، پیامبر به فرمانروایان کسورهی مختلف از جمله ایران، روم و حبشه نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد .

واقعه غدیر خُم

رسول گرامی اسلام هنگامی که از آخرین سفر حج باز می گشت، دستور داد تا همه ی زائران خانه ی خدا در محلی به نام غدیر خم توقف کنند. آن حضرت سپس برای جمعیت حاضر خطبه ای طولانی خواند و از آنان پرسید: (چه کسی نسبت به مؤمنان در تصمیم گیری از خودشان برتر و اولی تر است) مسلمانان یک صدا گفتند: خدا و پیامبرش در این امر، اولی تر هستند. پیامبر سپس دست علی (ع) را بالا برد و فرمود ای مردم، هر کس «: که من پیشوای او هستم، پس این علی پیشوای اوست؛ خداوندا، دوستداران او را دوست بدار و دشمنانش را.» دشمن باش. پیامبر

خدا همچنین از مسلمانان خواست که خطبه ی غدیر را به خاطر بسپارند و آن را برای دیگران بازگو کنند. پس از آن، حاضران جانشینی پیامبر را به حضرت علی (ع) تبریک گفتند .

سوالات متن

۱- شبه جزیره عربستان در کجا واقع است و چقدر مساحت دارد؟

شبه جزیره عربستان که جزیره العرب نیز نامیده می شود در جنوب غربی آسیا واقع شده است و حدود سه میلیون کیلومتر مربع مساحت دارد.

۲- سرزمین عربستان را چه چیز تشکیل می دهد؟

بخش وسیعی از این سرزمین را بیابان ها و ریگزار ها و قسمت دیگری را نواحی کوهستانی تشکیل می دهند.

۳- از جمله مناطق کوهستانی عربستان چیست؟

و چه شهرهایی در این منطقه قرار دارند؟ حجاز از جمله مناطق کوهستانی واقع در غرب جزیره العرب است و شهرهای مکه، یثرب (مدینه) و طائف در این منطقه قرار دارند.

۴- چه عواملی باعث شده که اغلب ساکنان عربستان زندگی صحرا نشینی داشته باشند؟

آب و هوای گرم و خشک و کمبود آب.

۵- مردم عربستان از چه راه هایی زندگی می کردند؟

۱- زندگی صحرائنشینی و پرورش دام ها ۲- کشاورزی

۳- دادوستد با نقاط مختلف از طریق کاروان های تجاری

۶- ساکنان جزیره العرب را چه کسانی تشکیل می دادند و چگونه زندگی می کردند؟

قوم عرب تشکیل می دادند و به شکل قبیله ای زندگی می کردند.

۷- در دوران عصر جاهلیت عرب ها پیرو چه دینی هایی بودند؟

در آن زمان بیشتر عرب ها بت می پرستیدند و کعبه، خانه خدا را از بت های گوناگون پر کرده بودند. البته گروهی از عرب ها نیز پیرو حضرت ابراهیم و یا دین های یهود، مسیح و زردشت بودند.

۸- در زمان عصر جاهلیت در عربستان زنان از چه موقعیتی برخوردار بودند؟

زنان اغلب از مقام و موقعیت پایینی برخوردار بودند و برخی مردان از داشتن فرزند دختر احساس حقارت می کردند.

۹- تعصبات اعراب جاهلی نسبت به قبیله ی خود چگونه بود؟

اعراب جاهلی نسبت به قبیله خود تعصب شدید و کورکورانه ای نشان می دادند. آنان بی توجه به اینکه حق با چه کسی است، از اعضای قبلیه ی خود در برابر افراد دیگر قبایل دفاع و پشتیبانی می کردند.

۱۰- چه عواملی باعث گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری در میان اعراب جاهلی بود؟

تعصب قبیله ای موجب بروز کینه و حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود و جنگ و خونریزی های پیاپی را به دنبال داشت. از سوی دیگر کمبود غذا و سایر نیازهای زندگی نیز عامل دیگری برای گسترش درگیری های قبیله ای و رواج غارتگری بود.

۱۱- چرا حضرت محمد (ص) را محمد امین می خواندند؟

آن حضرت تحت تأثیر محیط آلوده به شرک و فساد مکه قرار نگرفت و چنان به پاکدامنی و درستکاری مشهور شد که او را محمد امین می خواندند.

۱۲- حضرت محمد(ص) چه محلی را برای عبادت برمی گزید و در چند سالگی به پیامبری رسید؟

حضرت محمد(ص) کوههای اطراف مکه و از جمله غار حرا را برای عبادت بر می گزید و اوقات زیادی را در آنجا می گذراند. در ۲۷ رجب سالی که آن حضرت به ۴۰ سالگی رسیده بود، فرشته وحی در غار حرا بر او نازل شد و فرمان پیامبرش را از جانب خداوند ابلاغ کرد.

۱۳- حضرت خدیجه که بود؟

حضرت خدیجه از زنان ثروتمند مکه بود و تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام، کمک به فقیران و آزادی بردگان خرج کرد.

۱۴- رسول خدا در آغاز بعثت مردم را به چیزهای دعوت می کرد؟

رسول خدا در آغاز بعثت به صورت فردی و پنهانی مردم را به پرستش خدای یگانه و ایمان به روز رستاخیز دعوت می کرد. در نتیجه ی این دعوت، تعدادی از مردم مکه به اسلام ایمان آوردند.

۱۵- پیامبر پس از سه سال مأموریت مخفیانه چه کرد؟

پس از سه سال، پیامبر مأموریت یافت نخست خویشاوندان و سپس عموم مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید. در این مرحله از دعوت، رسول خدا علاوه بر آنکه مردم را به عبادت خدای یکتا فرا می خواند، پرستش بتها را نکوهش می کرد و از سرانجام بد کافران سخن می گفت.

۱۶- چه کسانی از گسترش دین اسلام دچار بیم و هراس شدند؟

اشراف مکه به ویژه بزرگان قبیله قریش مانند ابولهب، ابوجهل و ابوسفیان که بر مکه حکومت می کردند از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی، دچار بیم و هراس شدند.

۱۷- مشرکان پس از آنکه نتوانستند ابوطلب را در پشتیبانی از رسول خدا منصرف کنند به چه شیوه ای روی آوردند؟

آنان نخست به حضرت محمد(ص) پیشنهاد کردند که ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت فراوان را بپذیرد و از عقاید خود دست بردارد.

۱۸- پیامبر اسلام در مقابل پیشنهاد مشرکان مبنی بر ریاست قبیله و قوم و دریافت ثروت چه فرمود؟

من برای گردآوری مال و فرمانروایی مبعوث نشده ام، خدایم مرا به عنوان پیام آور به سوی شما فرستاده، هرگاه از من بپذیرید، این موجب سعادت شما در دو جهان است و اگر آن را رد کنید، من در این راه استقامت می ورزم تا خدا میان من و شما داوری کند.

۱۹- سران مشرکین پس از پاسخ پیامبر چه تصمیمی گرفتند؟

تصمیم گرفتند ایشان و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دهند. هر چه زمان می گذشت بر شدت سخت گیری و شکنجه ی مشرکان افزوده می شد. آنان بدترین دشنام ها و تهمت ها را به رسول خدا نسبت می دادند و برخورد های زشت و ناپسندی با آن حضرت می کردند. پیامبر اسلام در برابر چنین رفتارهایی بردبار بود و با مهربانی مردم را به اسلام فرا می خواند.

۲۰- مشرکان برای جلوگیری از گسترش اسلام چه کردند؟

اقدام به آزار و شکنجه ی مسلمانان کردند. شماری از پیروان رسول خدا به ویژه تهیدستان یا بردگان مورد شدیدترین شکنجه ها قرار گرفتند.

۲۱- از جمله افرادی زیر شکنجه های طاقت فرسای مشرکان به شهادت رسیدند چه کسانی بودند؟

یاسر و همسرش سمیه و پسرشان عمار و نیز بلال حبشی از جمله این افراد بودند.

۲۲- چرا مشرکان شنیدن قرآن را ممنوع کردند؟ و دست به چه اقداماتی زدند؟

از آنجایی که آیات قرآن حتی سرسخت ترین دشمنان پیامبر را تحت تأثیر قرار می داد و موجب گرویدن بت پرستان به اسلام می شد، مشرکان شنیدن قرآن را ممنوع کردند و به مسافرانی که برای زیارت کعبه به مکه می آمدند دستور دادند که پنبه در گوش خود قرار دهند و به حضرت محمد نزدیک نشوند. علاوه بر آن، مشرکان قرآن را شعر و افسانه می خواندند و تلاش می کردند به وسیله قصه گوین و نقل داستان های عامیانه، مردم را از گوش دادن به آیات قرآن بازدارند

۲۳- چرا پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه هجرت کنند؟

آزار و اذیت مشرکان نسبت به پیروان اسلام آن قدر افزایش یافت که پیامبر از مسلمانان خواست به حبشه مهاجرت کنند.

۲۴- تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان توسط مشرکان چرا و شامل چه مواردی بود؟

زیرا متوجه شدند با شکنجه و سرکوب نمی توانند مانع گسترش اسلام شوند، تصمیم گرفتند مسلمانان را تحریم کنند، از این رو عهدنامه ای را امضا کردند که بر اساس آن هر گونه خرید و فروش و رابطه ی اجتماعی (ازدواج) با پیروان اسلام ممنوع شده بود.

۲۵- پس از تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان، رسول خدا و یارانش چه کردند؟

به پیشنهاد ابوطالب به یکی از دره های اطراف مکه به نام شعب ابوطالب پناه بردند. آنها حدود سه سال شرایط بسیار سختی را در این دره تحمل کردند.

۲۶- چرا پیامبر دست به تشکیل حکومت اسلامی زدند و چگونه مقدمات این کار را فراهم کردند؟

در نگاه الهی، سیاست از دیانت جدا نیست و تمامی پیامبران در صورت فراهم بودن زمینه، به تشکیل حکومت اسلامی اقدام می نمودند. از این رو، بخش عمده ای از امت سازی پیامبر در مکه، در قالب تربیت فکری و عملی یکایک پیروان خویش و مهیا کردن آنها برای ایجاد حکومت اسلامی بود. ایشان به منظور مقدمه سازی برای تشکیل حکومت، دو بار پیش از هجرت، با نمایندگان از مردم یثرب دیدار کرد و پیمان هایی بست.

۲۷- چرا یثرب به مدینه النبی تغییر نام داد؟

جوانان آن شهر که در باره اخلاق نیکو و پسندیده ی رسول خدا مطالبی شنیده بودند به استقبال ایشان رفتند. از آن پس نام یثرب به مدینه النبی یعنی شهر پیامبر تغییر داده شد.

۲۸- انصار به چه کسانی گفته می شد؟

در تاریخ اسلام به گروهی از ساکنان مدینه که با پیامبر (ص) پیمان بستند و آن حضرت را یاری کردند انصار (یاری کنندگان) می گویند.

۲۹- مهاجرین به چه کسانی گفته می شد؟

گروه دیگری از مسلمانان که اموال و دارایی خود را رها نمودند و از مکه به مدینه رفتند، به مهاجرین (هجرت کنندگان) معروف هستند.

۳۰- مهم ترین اقدامات پیامبر پس از ورود به مدینه چه بود؟

۱- ایجاد مسجدی برای انجام امور عبادی، اجتماعی، علمی و سیاسی

۲- پیمان برادری به جای تعصب قومی و قبیله ای

۳- پیمان نامه ی سیاسی

۳۱- مسجدی که پیامبر در مدینه سخت چگونه مکانی بود؟

مسجد علاوه بر آنکه مکانی برای عبادت و اجرای مراسم مذهبی به شمار می رفت، مرکزی برای مشورت و تصمیم گیری در باره ی امور سیاسی و نظامی بود، مسجد همچنین کانون اصلی سواد آموزی و فراگیری علم و دانش محسوب می شد.

۳۲- پیمان برادری بین مسلمانان توسط پیامبر به چه علت انجام شد؟

مسلمانان ساکن مدینه یعنی مهاجرین و انصار از قبایل مختلف بودند. بعضی از این قبایل در گذشته نسبت به هم کینه و دشمنی شدیدی داشتند. پیامبر به منظور ایجاد محبت و دوستی بین مسلمانان، آنها را دو به دو با یکدیگر برادر اعلام کرد. این کار در جهت ایجاد امت اسلامی بود. پیامبر، حضرت علی (ع) را به برادری خود برگزید.

۳۳- پیمان نامه سیاسی بین چه کسانی بسته شد؟

پیامبر لازم می دانست میان ساکنان مدینه اتحاد سیاسی برقرار شود. از این رو پیمان نامه ای تنظیم شد و مسلمانان و یهودیان متعهد شدند که به آن عمل کنند. تدوین و امضای این پیمان نامه، در واقع اعلام رسمی تأسیس حکومت اسلامی به رهبری پیامبر در شهر مدینه بود.

۳۴- آیا پیامبر برای کشورگشایی و به دست آوردن غنیمت اقدام به جنگ می کرد؟ چرا؟

خیر - در جنگ های اُحد و خندق این مسلمانان بودند که مورد حمله ی مشرکان قرار گرفتند و ناگزیر شدند از خود دفاع کنند. برخی جنگ ها نیز برای دفع تهدیدهای خطرناک دشمنان رخ داد، برای نمونه پس از آنکه برخی قبایل یهود پیمان شکنی کردند و با مشرکان علیه مسلمانان متحد شدند، پیامبر ناگزیر شد با آنان نبرد کند.

۳۵- پیامبر همواره پیروانش را در جنگ ها به چه چیز سفارش می کرد؟

به رعایت اصول اخلاقی و ارزش های انسانی در جنگ ها توصیه می نمود، او به ویژه سفارش می کرد با اسیران خوش رفتاری نمایند و از تخریب و غارت اموال مردم در جنگ پرهیز کنند. آن حضرت همچنین مراقب بود که مسلمانان همانند مشرکان رفتار کنند.

۳۶- چرا پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد؟

از آنجایی که هدف دین اسلام هدایت همه ی مردم جهان است، پیامبر به فرمانروایان کشورهای مختلف از جمله ایران، روم و حبشه نامه نوشت و آنان را به اسلام دعوت کرد.

۳۷- پیامبر در واقعه ی غدیر خم چه کرد؟

پیامبر در حضور زائران خانه خدا دست علی (ع) را بالا برد و فرمود: ای مردم هر کس که من پیشوای او هستم، پس این علی پیشوای اوست. خداوندا دوستداران او را دوست بدار و دشمنانش را دشمن باش.

۳۸- وقایع زیر را روی خط زمان به ترتیب بنویسید.

بعثت پیامبر - تحریم اقتصادی - مهاجرت به حبشه - رحلت حضرت خدیجه - مهاجرت به یثرب -

- ✚ اسلام در در میان مردمی که در جهالت به سر می بردند ظهور کرد. (شبه جزیره عربستان)
- ✚ دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه جزیره عربستان و به شمار می رفتند. (مکه - مدینه)
- ✚ اوضاع و شرایط اجتماعی و فرهنگی مردم عربستان در دوران پیش از بعثت به گونه ای بود که از آن به یاد می شود. (عصر جاهلیت)
- ✚ حضرت محمد (ص) در شهر به دنیا آمد. (مکه)
- ✚ نخستین کسانی که به رسول خدا ایمان آوردند و بودند. (حضرت علی (ع) - حضرت خدیجه (س))
- ✚ نخستین شهیدان اسلام و بودند. (یاسر - سمیه)
- ✚ پس از تحریم پیامبر و یارانش به یکی از دره های اطراف مکه به نام پناه بردند. (شعب ابوطالب)
- ✚ نخستین اقدام مهم پیامبر پس از ورود به مدینه ایجاد بود. (مسجد)
- ✚ به برخی از جنگ های پیامبر و به برخی دیگر گفته می شد. (غزوه - سریه)

فعالیت ها

۲- یکی از سوره های کوچک جزء سی ام قرآن که در نکوهش ابولهب نازل شده است را قرائت و ترجمه آن را بیان کنید.

سوره ۱۱۱ قرآن کریم: المَسَد تعداد آیه ۵ جزء ۳۰

۳- به نظر شما چه عواملی موجب دشمنی اشراف و بزرگان مکه با پیامبر می شد؟ فهرست کنید.

رسول خدا علاوه بر آنکه مردم را به عبادت خدای یکتا فرا می خواند، پرستش بت هارا نکوهش می کرد و از سرانجام بد کافران سخن می گفت - از بین رفتن موقعیت اجتماعی مشرکان و بتهایشان که به ضررشان بود از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی، دچار بیم و هراس شدند.

۴- درس را بخوانید و ۴ مورد از اقدامات مشرکان علیه پیامبر و مسلمانان را در مکه بیان کنید.

✚ تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان

✚ پیامبر و مسلمانان را مورد آزار و شکنجه قرار دادند بدترین دشنام ها و تهمت ها را به

رسول خدا نسبت می دادند و بر خوردهای زشت و ناپسندی با آن حضرت می کردند

✚ به شهادت رساندن بسیاری از مسلمانان و وادار کردن آنها به مهاجرت به حبشه

✚ مشرکان شنیدن قرآن را ممنوع کردند

۵- پرس و جو کنید سرانجام عهدنامه تحریم اقتصادی مشرکین چه بود؟

عهدنامه توسط موریانه از بین رفته بود و به جز نام خدا چیزی از آن باقی نمانده بود به همین دلیل

عهدنامه باطل شد.

۶- با توجه به نمودار صفحه قبل، بگویید چه حوادثی زمینه ساز مهاجرت رسول خدا از مکه به

مدینه شد؟

✚ آزار و اذیت و شکنجه و سرکوب مسلمانان

✚ تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان

✚ رحلت حضرت خدیجه و ابوطالب

۷- کدامیک از وقایعی که روی خط زمان مشاهده می کنید مبدأ تاریخ مسلمانان قرار گرفته

است؟ هم اکنون از آن واقعه چند سال می گذرد؟

مهاجرت پیامبر از مکه به مدینه - ۱۳۹۹ سال شمسی و ۱۴۴۲ سال قمری می گذرد.

۸- با مراجعه به قرآن کریم معنی آیه سوم سوره مائده را بنویسید و در باره رابطه آن با خطبه

غدیر خم تحقیق کنید. به صورت تحقیق گروهی بر عهده دانش آموزان

سؤالات چهارگزینه ای

۱- بیشتر ساکنان عربستان زندگی داشتند.

- الف - کشاورزی ب- دامداری ج- صحراگردی د- بازرگانی

۲- شبه جزیره ی عربستان در کدام طرف آسیا قرار دارد؟

- الف - جنوب شرقی ب - جنوب غربی ج - شمال شرقی د- شمال غربی

۳- پیامبر اکرم(ص) به فرمانروایان کدام کشورها نامه نوشتند و آنان را به اسلام دعوت کردند؟

- الف- مصر ، روم و ایران ب- روم ، ایران و یونان
ج- ایران ، حبشه و یونان د- روم ، ایران و حبشه

۴- اولین مهاجرت مسلمانان به چه علت و به کدام کشور هجرت کردند؟

- الف- آزار واذیت مشرکان - حبشه ب- آزار واذیت مشرکان - یمن
ج- تحریم مسلمانان- یمن د- تحریم مسلمانان - حبشه

۵- پیامبر اکرم(ص) با تعدادی از مردمان کدام شهر ، پیمان نامه ای امضا کردند؟

- الف - طائف ب- حجاز ج- مدینه د- مکه

۶- تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان ، بعد از کدام یک از وقایع زیر اتفاق افتاد؟

- الف - پیمان نامه سیاسی پیامبر(ص) ب- رحلت حضرت خدیجه (س)
ج- شکنجه و سر کوب پیامبر(ص) د- مهاجرت مسلمانان به حبشه

۷- نخستین اقدام پیامبر اکرم پس از ورود به مدینه چه بود؟

- الف - تاسیس مسجد ب- ایجاد پیوند برادری میان مسلمانان
ج - بستن پیمان نامه سیاسی د- ایجاد پیمان برادری میان مسلمانان و یهودیان

۸- اتفاق مهم واقعه غدیر کدام است؟

- الف- انتخاب حضرت علی به جانشینی پیامبر(ص) ب- نامه پیامبر(ص) به سران کشورها
ج- تاسیس حکومت اسلامی د- ملاقات با مومنان صدر اسلام

۹- در جنگ خندق، پیامبر(ص)، پیشنهاد چه کسی را در کندن خندق و شیوه دفاع از شهر پذیرفت؟

- الف- ابوذر ب- عمار ج- سلمان فارسی د- مقداد

۱۰- در کدام یک از جنگ ها ، پیامبر اکرم (ص) رأی جوانان را به رأی خود و دیگران ترجیح دارند؟

- الف- خندق ب- بدر ج- احد د- خیبر

۱۱- نخستین شهیدان راه اسلام چه کسانی بودند؟

- الف- یاسر و عمار ب- یاسر و بلال حبشی ج- یاسر و سمیه د- عمار و سمیه

۱۲- کدام یک از سوره های قرآن ، در نکوهش ابولهب نازل شده است؟

- الف- النبا ب- الفلق ج- المسد د- الناس

۱۳- چه عاملی موجب کینه و حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود؟

- الف- جنگ و خونریزی ب- کمبود غذا ج- غارتگری د- تعصبات قبیله ای

۱۴- پیامبر اسلام (ص) در چند سالگی و در چه جایی به پیامبری رسیدند؟

- الف- ۴۰ سالگی - شعب ابوطالب ب- ۴۰ سالگی - غار حرا

- ج- ۲۵ سالگی - غار حرا د- ۲۵ سالگی - شعب ابوطالب

۱۵- چه کسانی از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی، دچار بیم و هراس شدند؟

- الف- ابولهب، ابوجهل و معاویه ب- ابولهب، معاویه و ابوسفیان

- ج- ابوجهل ، ابوسفیان و معاویه د- ابولهب، ابوجهل و ابوسفیان

۱۶- کدام یک از شهرهای عربستان ، دو ایستگاه مهم تجاری بر سر راه جنوب به شمال شبه جزیره به شمار می رفتند؟

الف - مکه و طائف ب- مکه و مدینه ج- مدینه و طائف د- طائف و حجاز

۱۷- مردم یثرب و یمن ، به صورت محدود بهمی پرداختند.

الف- تجارت ب- دامداری ج- بازرگانی د- کشاورزی

۱۸- نخستین کسانی که به پیامبر(ص) ایمان آوردند چه کسانی بودند؟

الف- ابوذر و سلمان فارسی ب- حضرت زهرا(س) و حضرت خدیجه(س)

ج- حضرت زهرا(س) و حضرت علی(ع) د- حضرت خدیجه و حضرت علی(ع)

درس ۱۰ از رحلت پیامبر تا قیام کربلا (نینوا)

نکات مهم درس

حضرت محمد (ص) در ۲۸ صفر سال ۱۱ هجری در مدینه وفات یافت و در همان شهر به خاک سپرده شد. امام علی (ع) با آنکه در روز غدیر خم توسط پیامبر (ص) جانشین پیامبر معرفی شده بود اما بخاطر حفظ اسلام سکوت کرد. خلیفه ی اول (ابوبکر) حدود ۲ سال خلافت کرد. او قبل از اینکه از دنیا برود، عمر بن خطاب را به جانشینی برگزید. عمر در دوران ده ساله ی حکومت خود کار فتوحات را که از اواخر دوران خلافت ابوبکر آغاز شده بود و با جدیت دنبال کرد. سپاهیان اعزامی از سوی خلیفه ی دوم، علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کردند.

عثمان خلیفه ی سوم، توسط شورایی که عمر تعیین کرده بود به خلافت رسید. در زمان او برخلاف دو خلیفه ی اول، زندگی تجملاتی و شیوه ی اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارگزاران خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوشگذرانی مشغول شدند. خاندان بنی امیه که تا هنگام فتح مکه، با اسلام و پیامبر مخالفت و دشمنی ورزیده بودند، در این زمان به مقام های مهم دست یافتند و بر بیت المال مسلمانان مسلط شدند. عثمان جمعی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابوذر، عمار و مالک اشتر را به دلیل آنکه از او و اطرافیانش انتقادی کردند، مجازات و تبعید کرد. عملکرد اطرافیان خلیفه سوم، نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند. امام علی تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.

امام علی (ع) در دوران سه خلیفه ی قبلی

به تفسیر قرآن، تربیت شاگردان و پاسخگویی به سوالات دینی مردم می پرداخت. همچنین به عمران و آبادی و احداث نخلستان ها توجه زیادی داشت.

به خلافت رسیدن حضرت علی (ع)

پس از کشته شدن عثمان، مردم دریافتند که جامعه ی اسلامی بی سرپرست مانده است. بسیاری از مهاجرین و انصار خواهان بیعت با علی (ع) شدند، اما آن حضرت تمایلی به پذیرش خلافت نداشت. سرانجام با اصرار زیاد مردم، امام علی (ع) منصب خلافت را پذیرفت و اکثر مهاجرین و انصار به جز تعدادی از اشراف بنی امیه با امام علی (ع) در مسجد مدینه بیعت کردند.

علت شورش و جنگ علیه حکومت امام علی (ع) و به راه انداختن سه جنگ

اصرار علی (ع) بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت، موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان شد. این گروه چون اطمینان یافتند که امام به دلخواه آنان عمل نخواهد کرد، به فتنه جویی پرداختند و سه جنگ جمل، صفین و نهروان را بر آن حضرت تحمیل کردند. از آنجا که امام علی (ع) هیچ گونه تمایلی به جنگ و خونریزی میان مسلمانان نداشت، کوشید ابتدا با نصیحت بیعت شکنان و اتمام حجت با آنان از جنگ جلوگیری کند، اما شورشیان اقدام به جنگ کردند. امام در جنگ جمل بیعت شکنان را شکست داد. در صفین امام علی (ع) به مقابله با سپاه معاویه رفت و آنها را ظالمین نامید.

مهم ترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت آن حضرت عبارت بودند از

- ۱- حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا (ص)
- ۲- اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود.
- ۳- خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد.
- ۴- اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی.

۵- ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری

۶- تاکید بر عدالت

۷- برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات

۸- تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی

علل صلح امام حسن (ع) با معاویه

پس از شهادت امیر مومنان در ۲۱ رمضان سال ۴۰ هجری

قمری مردم کوفه با امام حسن (ع) بیعت کردند.

آن حضرت در نخستین روزهای خلافت، معاویه را از

سرکشی و نافرمانی نهی کرد. اما معاویه با سپاهی عظیم

راهی عراق شد.

امام قصد داشت در مقابل معاویه ایستادگی نماید. لذا امام حسن مجتبی (ع) با سپاهی به فرماندهی یکی از یاران خود عازم جنگ دفاعی با معاویه شدند و (سپس دو نفر دیگر را نیز به عنوان جانشین های اول و دوم سپاه خود، انتخاب نمودند). این در حالی بود که معاویه با وعده های پول و مقام، فرماندهان سپاه امام حسن مجتبی را فریب داده و جذب خود نموده، بود. در چنین اوضاعی، امام ناچار شد پیشنهاد صلح با معاویه را تحت شرایطی بپذیرد.

اقدامات معاویه بعد از نشستن به مسند خلافت

معاویه بعد از تحمیل صلح بر امام حسن (ع) در شام به خلافت نشست.

او سیاستمداری فریبکار بود و با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد.

معاویه به هیچ یک از تعهدات خود در پیمان صلح با امام حسن (ع) پایبند نماند.

به دستور او بر منبر و در خطبه های نماز جمعه به امام علی (ع) بدگویی می شد.

یاران و پیروان آن حضرت مورد آزار و شکنجه قرار می گرفتند.

معاویه همچنین با توطئه ای، امام حسن (ع) را به شهادت رساند.

او همچنین فرزندش یزید را به جانشینی خود، انتخاب و خلافت را موروثی کرد.

پس از مرگ معاویه پسرش یزید به خلافت رسید.

یزید مانند جوانان دوران جاهلیت رفتار می کرد. ظلم و فساد آشکار او در جهان اسلام شهرت داشت. امام حسین (ع) که نمی خواست با یزید بیعت نماید، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد.

اهداف و دستاوردهای قیام کربلا

اینکه نیم قرن بعد از رحلت رسول خدا، فرد فاسد و گنه کاری چون یزید به عنوان خلیفه ی مسلمانان به قدرت رسید، نشان می دهد که جامعه ی اسلامی دچار انحراف بزرگی شده بود. فقط حرکتی عظیم مانند قیام کربلا و شهادت امام حسین (ع) و فرزندان، بستگان و یارانش می توانست از گسترش این انحراف جلوگیری کند.

انگیزه و هدف امام حسین از قیام عاشورا

امام حسین (ع) در وصیت نامه خویش، درباره ی هدف قیام خود فرموده است: هدف من اصلاح امت جدم رسول الله، امر به معروف و نهی از منکر و پیاده کردن سیره رسول الله و پدرم علی بن ابیطالب است.

نقش حضرت زینب بعد از قیام عاشورا

حضرت زینب (س) پس از شهادت برادرش، در دوران اسارت با سخنرانی های روشنگرانه، اهداف قیام کربلا و چهره ی واقعی حکومت ستمکار بنی امیه را برای همگان آشکار کرد.

تاریخ گواهی می دهد که از آن پس قیام های زیادی در جهان اسلام و نواحی دیگر از قیام عاشورا الگو گرفته اند. این قیام تاثیر بسیاری در روحیه ی ظلم ستیزی مسلمانان به ویژه شیعیان بر جای نهاده است.

سوالات متن

۱- چرا حضرت علی (ع) در ابتدای خلافت ابوبکر سکوت کرد؟

به خاطر حفظ اسلام و وحدت بین مسلمانان

۲- سه تن از یاران پیامبر که توسط عثمان مجازات و تبعید شدند نام ببرید؟

ابوذر - عمار - مالک اشتر

۳- نخستین کسانی که به پیامبرایمان آوردند چه کسانی بودند؟

حضرت علی (ع) و حضرت خدیجه (س)

۴- در دوران سه خلیفه اول امام علی (ع) به انجام چه کارهایی مشغول بود؟

تفسیر قرآن - تربیت شاگردان - پاسخگویی به سؤالات دینی مردم - عمران و آبادی نخلستان ها

۵- چه عواملی موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان با امام علی (ع) شد؟

عمل به قرآن - اجرای سنت پیامبر - اجرای عدالت

۶- کدام جنگ ها در دوران حکومت امام علی (ع) رخ داد؟

جمل - صفین - نهروان

۷- چرا حضرت علی (ع) کوفه را مرکز خلافت قرار داد؟

برای دفع تهدیدات بیعت شکنان و دشمنان عدالت

۸- مهم ترین ویژگی ها و دستاوردهای حکومت امام علی (ع) را بنویسید.

۱- حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا (ص)

۲- اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود.

۳- خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد.

۴- اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی.

۵- ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری

۶- تاکید بر عدالت

۷- برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات

۸- تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی

۸- چرا امام حسن (ع) ناچار به صلح با معاویه شد؟

چون معاویه با وعده پول و مقام فرماندهان سپاه امام حسن (ع) را فریب داده و جذب خود کرده

بود.

۹- انتخاب یزید به عنوان خلیفه مسلمانان نشانه چیست؟

اینکه جامعه مسلمانان دچار انحراف بزرگی شده بود.

۱۰- چه عاملی می توانست مانع گسترش انحراف به جامعه مسلمانان در زمان یزید شود؟

قیام کربلا و شهادت امام حسین(ع) و یارانش

۱۱- هدف امام حسین(ع) از قیام کربلا چه بود؟

اصلاح امت رسول الله- امر به معروف و نهی از منکر- پیاده کردن سیره رسول الله و امام علی(ع)

۱۲- چه کسانی در شام با سخنرانی واقعیت قیام کربلا را بر همگان آشکار کردند؟

حضرت زینب(س) و امام سجاد(ع)

فعالیت ها

۱- پس از مطالعه درس، با یکدیگر همفکری کنید و دلایل بروز فتنه ها و جنگ ها علیه حکومت امام علی(ع) بیان کنید.

ریاست طلبی و ثروت اندوزی بیعت شکنان - اجرای عدالت توسط امام علی(ع) -

۲- کاربرگ شماره (۶) منشور حکومتی امام علی(ع) را انجام دهید.

۳- به طور گروهی با مراجعه به کتاب نهج البلاغه، چند عبارت از آن انتخاب کنید و با خط خوش روی مقوا بنویسید و در کلاس نصب کنید.

پاسخ به عهده دانش آموز

۴- با مطالعه درس، سه ویژگی برای حکومت معاویه بنویسید. این ویژگی ها چه مغایرتی با

دستورات اسلام داشت؟ ثروت اندوزی و تشکیل حکومت با فریب و نیرنگ - زندگی در کاخ و ظلم

وستم به ضعیفان عمل نکردن به دستورات اسلام - موروثی کردن حکومت بین خاندان بنی

امیه، کارهای معاویه مخالف ساده زیستی حاکمان و برابری و عدالت بود

کاربرگ شماره (۶)

اصول حکومتی امام علی (علیه السلام)	فرازهایی از نامه علی (علیه السلام) به مالک اشتر فرماندار مصر: ای مالک ...
الف) عدالت	۱- از خدا بترس و از هر چه در کتاب خود بدان فرمان داده است، اطاعت کن. (ت)
ب) توجه ویژه به تهیدستان و ضعیفان	۲- بدان که بهترین چیز برای والی (حاکم یک شهر یا منطقه) نیکی کردن در حق مردم و کاستن از رنج و درد آنان است. (.. د ..)
پ) نظارت بر رفتار کارگزاران	۳- همه کارهای کارگزاران را تحت نظر بگیر و بازرسان مخفی از میان مردمانی که اهل صدق و وفا هستند بر آنان بگمار. (.. پ ..)
ت) خداترسی و پرهیزکاری	۴- گروه ناتوانان و بینوایان به عدالت تو نیازمندتر از دیگرانند و چنان باش که برای یک آنان در پیشگاه خداوند، عذری داشته باشی. (.. الف ..)
ث) توجه به عمران و آبادانی	۵- با مردم و در میان مردم باش که دوری از آنان سبب می شود که از امور مُلک آگاهی اندکی داشته باشی. (.. خ ..)
ج) پرهیز از ظلم و ستم	۶- اجرای حق را درباره هر که باشد، چه خویشاوند و چه بیگانه، لازم بدار. (.. الف ..)
چ) صلح طلبی	۷- اگر دشمنت تو را به صلح فرا خواند، از آن روی نگردان که خشنودی خدای در آن نهفته است. (.. چ ..)
ح) عطف و مهربانی نسبت به مردم	۸- مهربانی به رعیت (مردم) و دوست داشتن آنها و لطف در حق ایشان را شعار دل خود ساز. (.. ح ..)
خ) ارتباط نزدیک با مردم	۹- هر که بر بندگان خدا ستم کند، افزون بر بندگان، خدا نیز دشمن او خواهد بود. (.. چ ..)
د) نیکی کردن به مردم	۱۰- هر که خراج (مالیات) طلبد و زمین را آباد نسازد، شهرها و مردم را هلاک کرده است. (.. ث ..)
	نامه ۵۰ نهج البلاغه

سؤالات چهارگزینه ای

۱- پیامبر(ص) در چه سالی و کجا رحلت یافتند؟

- الف) سال ۱۰ هجری مدینه ب) سال ۱۱ هجری مکه
ج) سال ۱۰ هجری مکه د) سال ۱۱ هجری مدینه

۲- بعد از پیامبر(ص) چه کسی به خلافت رسید؟

- الف) ابوبکر ب) عمر ج) حضرت علی (ع) د) عثمان

۳- امام علی (ع) کدام شهر را مرکز خلافت قرار داد؟

- الف) مکه ب) مدینه ج) کوفه د) نجف

۴- معاویه کدام جنگ را به امام علی (ع) تحمیل کرد؟

- الف) نهروان ب) جمل ج) صفین د) احزاب

۵- امام حسن (ع) ناچار به صلح با کدام یک از افراد زیر شد؟

- الف) عمروعاص ب) ابوموسی اشعری ج) یزید د) معاویه

۶- کدام شخصیت مهم با قیام وشهادت خود مانع از انحراف دین اسلام شد؟

- الف) امام علی (ع) ب) امام حسن (ع) ج) امام حسین (ع) د) امام سجاد (ع)

درس ۱۱ ورود اسلام به ایران

نکات مهم درس

با ورود سپاه اسلام به ایران و فروپاشی حکومت ساسانی، دورهٔ ایران باستان به پایان رسید و عصر جدیدی در تاریخ ایران آغاز شد.

علت نارضایتی مردم از حکومت ساسانیان

- ✚ شورش فرماندهان و دخالت آنها در رقابت های سیاسی تضعیف روحیه سپاهیان و کاهش توان جنگی
- ✚ نارضایتی مردم از حکومت ساسانیان به دلیل بی عدالتی و تبعیض و مالیات های سنگین
- ✚ طغیان رودهای دجله و فرات و شکسته شدن سدها
- ✚ از بین رفتن بخش وسیعی از زمین ها و مزارع حاصل خیز در بین النهرین
- ✚ قحطی و شیوع بیماری های طاعون و وبا

چگونگی فتح ایران و سقوط ساسانیان

- ✓ ابوبکر خلیفه ی اول، فرمان حمله به مرزهای حکومت ساسانیان و امپراتوری روم شرقی را صادر کرد.
- ✓ اعراب مسلمان که روانه ی مرزهای ایران شده بودند، مناطقی از بین النهرین (سواد) را تصرف کردند.
- ✓ در زمان خلافت عمر، بخش اعظم ایران به دست اعراب مسلمان فتح شد
- ✓ عمر در آغاز خلافتش، سپاه بزرگی را به سوی ایران فرستاد .

✓ ارتش ساسانی در نبرد قادسیه از سپاه مسلمانان که روحیه ی بالاتر و انگیزه ی بیشتری داشت، شکست خورد .

✓ در این جنگ، رستم فرخ زاد، فرمانده سپاه ساسانی کشته شد و مدتی بعد تیسفون پایتخت ساسانیان با غنائم بسیار به تسخیر سپاه اسلام درآمد .

سرانجام با ورود سپاه اسلام به خراسان، یزدگرد سوم به دست آسیابانی در مرو به قتل رسید و امپراتوری ساسانی که بیش از چهارصد سال بر ایران فرمانروایی کرده بود، به پایان رسید. امام حسن و امام حسین و امام سجاد و امام محمد باقر (ع) زمان امویان به شهادت رسیدند.

در دوران بنی امیه آزار و اذیت شیعیان ایران که از ظلم و ستم و قوم گرایی امویان به ستوه آمده بودند، از هر فرصتی برای مخالفت و مبارزه با حکومت اموی، استفاده می کردند. حضور مؤثر ایرانیان در قیام ها و شورش های علیه امویان وقتی «مختار ثقفی» در کوفه به خونخواهی امام حسین و یارانش قیام کرد، ایرانیان با شور و شوق به او پیوستند

خاندان عباسیان از مخالفان بنی امیه بودند آنان با فرستادن نمایندگان به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان و دعوت مردم به قیام علیه بنی امیه و به حکومت رساندن یکی از افراد خاندان پیامبر ولی منظور خود از اینکه چه کسی است را بیان نمی کردند

ایرانیان مسلمان به ویژه خراسانیان دعوت عباسیان را پذیرفتند.

- ❖ سرانجام ابومسلم، سردار ایرانی در خراسان قیام کرد.
- ❖ او موفق شد امویان را شکست دهد.
- ❖ سفاح از خاندان عباسیان را به خلافت برساند.

❖ منصور، خلیفه دوم عباسی، شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد.

روش حکومت عباسیان و ظلم علیه امامان و شیعیان

- عباسیان نیز در ظلم و ستم دست کمی از اُمویان نداشتند.
- عباسی از جمله منصور، هارون الرشید و مُتوکل، امامان شیعه را به سبب مبارزه با ظلم و ستم، به زندان انداختند و به شهادت رساندند .
- امام جعفر صادق(ع)، امام موسی کاظم(ع)، امام رضا (ع) ، امام محمد تقی (ع)، امام علی نقی(ع)، امام حسن عسگری(ع) توسط عباسیان به شهادت رسیدند.
- آنها نیز همچون اُمویان در کاخ ها به خوشگذرانی می پرداختند .

✚ خلفای عباسی بر خلاف اُمویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها، استفاده می کردند .

✚ البته بسیاری از ایرانیانی که به خدمت خلافت عباسی درآمدند، سرنوشتی تلخ و ناگوار داشتند.

✚ مانند قتل ابومسلم توسط منصور عباسی

✚ به زندان افکندن و کشتن خاندان برمکیان توسط هارون الرشید

علت قتل برمکیان توسط هارون الرشید

بَرمکیان نیز که از خاندان های مشهور ایرانی بودند، به سرنوشت ابومسلم دچار شدند. این خاندان در زمان خلافت هارون، عهده دار وزارت و حکومت ولایات شدند و نفوذ و قدرت فراوان کسب کردند خلیفه ناگهان بر آنان خشم گرفت و دستور داد آنها را از قدرت برکنار و زندانی کنند و به قتل برسانند.

سلمان فارسی نخستین ایرانی بود که در مدینه به حضور حضرت محمد(ص) رسید و به دین اسلام مشرف شد.

حاکمان ایرانی یمن نیز در زمان رسول خدا به مدینه رفتند و به دین اسلام ایمان آوردند ایرانیان پس از درک پیام اسلام، داوطلبانه آن دین را پذیرفتند.

علل گرایش و توجه ایرانیان به دین اسلام

✚ پیام اسلام، برابری و برادری بود؛ این پیام برای مردم ایران که از امتیازات طبقاتی اشراف ناخشنود بودند، جذابیت فراوانی داشت

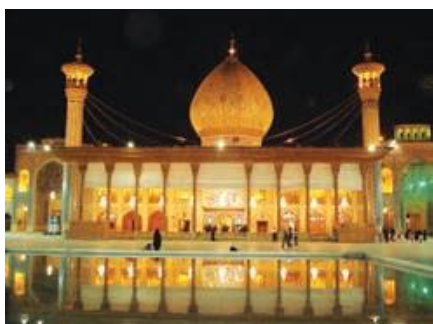
✚ اخلاق و رفتار پیامبر و امامان شیعه، نقش مهمی در علاقه مندی ایرانیان به دین اسلام داشت.

✚ امام علی(ع) در دوران حکومت خود هیچ برتری و امتیازی برای اعراب، نسبت به غیر اعراب در

نظر نمی گرفت. از این رو، ایرانیان علاقه و ارادت خاصی به آن حضرت و فرزندان او پیدا کردند

✚ حضور امام رضا(ع) و خواهرش حضرت معصومه(س) و برادرش حضرت شاهچراغ و دیگر

امامزادگان در ایران، تأثیر زیادی بر توجه و گرایش مردم ایران به دین اسلام گذاشت.

سوالات متن

۱- اوضاع ایران در آستانه ی حمله اعراب مسلمان چگونه بود؟

- ✓ وقتی خسرو پرویز به دست پسر خود به قتل رسید، رقابت و دشمنی در درون دربار ساسانی، بیشتر شد.
- ✓ شورش های فرماندهان و دخالت های آنها در رقابت سیاسی، روحیه سپاهیان را تضعیف کرده و توان جنگی آنان را کاهش داده بود.
- ✓ مردم به دلیل وجود نظام طبقاتی، بی عدالتی و تبعیض های اجتماعی و مالیات های سنگین از حکومت ساسانیان ناراضی بودند.
- ✓ بر اثر طغیان رودهای دجله و فرات زمین ها و مزارع حاصلخیز از بین رفت.
- ✓ قحطی و شیوع بیماری های طاعون و وبا اوضاع را بدتر کرد

۲- فتح ایران از زمان کدام خلیفه شروع شد؟ توضیح دهید.

ابوبکر خلیفه اول، فرمان حمله به مرزهای حکومت ساسانیان و امپراتوری روم شرقی را صادر کرد. اعراب مسلمان که روانه مرزهای ایران شده بودند، مناطقی از بین النهرین (سواد) را تصرف کردند. در زمان خلافت عمر، بخش اعظم ایران به دست اعراب مسلمان فتح شد. وی در آغاز خلافتش، سپاه بزرگی را به سوی ایران فرستاد.

۳- نبرد قادسیه را توضیح دهید؟

ارتش ساسانی در نبرد قادسیه از سپاه مسلمانان که روحیه بالاتر و انگیزه بیشتری داشت شکست خورد. در این جنگ، رستم فرخزاد فرمانده سپاه ساسانی کشته شد و مدتی بعد تیسفون پایتخت ساسانیان با گنجینه ای از غنائم به تسخیر اعراب درآمد.

۴- سلسله ی ساسانی چگونه سقوط کرد؟

در نبردی که در نهاوند رخ داد، ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد، به طوری که یزدگرد سوم، آخرین پادشاه ساسانی، دیگر نتوانست سپاهی را برای مقابله با اعراب مسلمان گردآوری کند. پس از جنگ نهاوند، شهرها و ولایات ایران یکی پس از دیگری به تصرف اعراب درآمدند. سرانجام با ورود اعراب به خراسان، یزدگرد سوم به دست آسیابانی در مرو به قتل رسید و سلسله ساسانی پس از چهار صد سال فرمانروایی به پایان رسید.

۵- اوضاع ایران در دوره خلافت امویان (بنی امیه) چگونه بود؟

- ✓ امویان حکومت خود را بر پایه خشم و ظلم بنا نهادند
- ✓ اشراف و سران قبایل عرب، بر بیشتر ولایات ایران حکومت می کردند
- ✓ بنی امیه به قوم و نسب خود، فخر فروشی می کردند و قوم عرب را برتر و شریف تر از سایر اقوام می پنداشتند
- ✓ اقوام غیر عرب از جمله ایرانیان مورد تحقیر و توهین قرار می گرفتند
- ✓ ایرانیان اجازه نداشتند مقام و منصب های مهم مانند حکومت ولایات یا فرماندهی سپاه را عهده دار شوند.

۶- در دوران بنی امیه کدام امامان به شهادت رسیدند؟

در دوران بنی امیه علاوه بر امام حسن و امام حسین (ع)، امام سجاد و امام محمد باقر (ع) نیز به شهادت رسیدند.

۷- چرا مردم ایران به مبارزه و مخالفت با حکومت اموی پرداختند؟

مردم ایران که از ظلم و ستم و قوم گرایی امویان به ستوه آمده بودند از هر فرصتی برای مخالفت و مبارزه با حکومت اموی استفاده می کردند. ایرانیان در بسیاری از قیام ها و شورش هایی که علیه امویان به وقوع پیوست حضور موثری داشتند. وقتی مختار ثقفی در کوفه به خونخواهی امام حسین و یارانش قیام کرد ایرانیان به او پیوستند.

۸- عباسیان چگونه به قدرت رسیدند؟

در اواخر حکومت اموی آنها نمایندگان را به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان فرستادند و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از افراد خاندان پیامبر (ص) دعوت کردند، اما نمی گفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است. ایرانیان مسلمان به ویژه خراسانیان دعوت عباسیان را پذیرفتند و سرانجام ابومسلم سردار ایرانی در خراسان قیام کرد و موفق شد امویان را شکست و سقّاح از خاندان عباسیان را به خلافت برساند.

۹- اقدامات منصور عباسی را بنویسید؟

- ✓ شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد
- ✓ به شهادت رساندن امامان شیعه
- ✓ به قتل رساندن ابومسلم خراسانی

۱۰- کدام خلفای عباسی امامان شیعه را به زندان انداختند و به شهادت رساندند؟

منصور، هارون الرشید، متوکل

۱۱- آیا خلفای عباسی از ایرانیان در اداره حکومت استفاده می کردند؟ توضیح دهید؟

بله - خلفای عباسی بر خلاف امویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها، استفاده می کردند. البته بسیاری از ایرانیانی که به خدمت خلافت عباسی در آمدند، سرنوشتی تلخ و ناگوار داشتند، چنانکه منصور ناجوانمردانه ابومسلم خراسانی را به قتل رساند.

۱۲- برمکیان چه کسانی بودند؟

برمکیان از خاندان های مشهور ایرانی بودند که در زمان خلافت هارون عهده دار وزارت و حکومت ولایات شدند و نفوذ و قدرت فراوان کسب کردند. خلیفه ناگهان بر آنان خشم گرفت و دستور داد آن ها را از قدرت برکنار و زندانی کنند و به قتل برسانند.

۱۳- نخستین ایرانی که در مدینه به حضور پیامبر رسید و به اسلام مشرف شد چه کسی بود؟ توضیح دهید؟

سلمان فارسی بود سلمان در جنگ احزاب (خندق) حضور داشت و پیشنهاد کرد برای دفاع از شهر مدینه در مقابل حمله ی مشرکان، خندقی حفر شود. پیامبر در باره او فرمود سلمان از اهل بیت ماست.

۱۴- از جمله یاران با وفای حضرت علی (ع) چه کسانی بودند؟

سلمان - مقداد - ابوذر - عمار

۱۵- ایرانیان چگونه به دین اسلام گرایش پیدا کردند؟

پس از آنکه اعراب مسلمان به ایران آمدند، مردم ایران به تدریج با دین اسلام آشنا شدند. ایرانیان پس از درک پیام اسلام، داوطلبانه آن دین را پذیرفتند. پیام اسلام برابری و برادری بود. این پیام برای مردم ایران که از امتیاز طبقاتی اشراف ناخشنود بودند، جذابیت فراوانی داشت. علاوه بر آن، اخلاق و رفتار پیامبر و امامان شیعه، نقش مهمی در علاقه مندی ایران این به دین اسلام داشت.

۱۶- چرا ایرانیان علاقه و ارادت خاصی به حضرت علی (ع) و فرزندانش پیدا کردند؟

چون امام علی (ع) در دوران حکومت خود هیچ برتری و امتیازی برای اعراب، نسبت به دیگران در نظر نمی گرفت.

۱۷- حضور کدام امامان بزرگوار در ایران، تأثیر زیادی بر توجه و گرایش مردم ایران به دین اسلام گذاشت؟

امام رضا (ع) و خواهرش حضرت معصومه (س) و برادرش حضرت شاه چراغ.

✚ ارتش ساسانی در نبرد از سپاه مسلمانان شکست خورد. (قادسیه)

✚ در زمان خلافت بخش اعظم ایران به دست اعراب مسلمان فتح شد. (عمر)

✚ در جنگ قادسیه فرمانده سپاه ساسانی کشته شد. (رستم فرخزاد)

✚ در نبرد یزدگرد سوم نتوانست سپاهی را برای مقابله با اعراب مسلمان گردآوری کند. (نہاوند)

✚ مرکز خلافت امویان در شهر بود. (شام، دمشق)

✚ ابومسلم موفق شد امویان را شکست دهد و از خاندان عباسیان را به خلافت برساند. (سفاح)

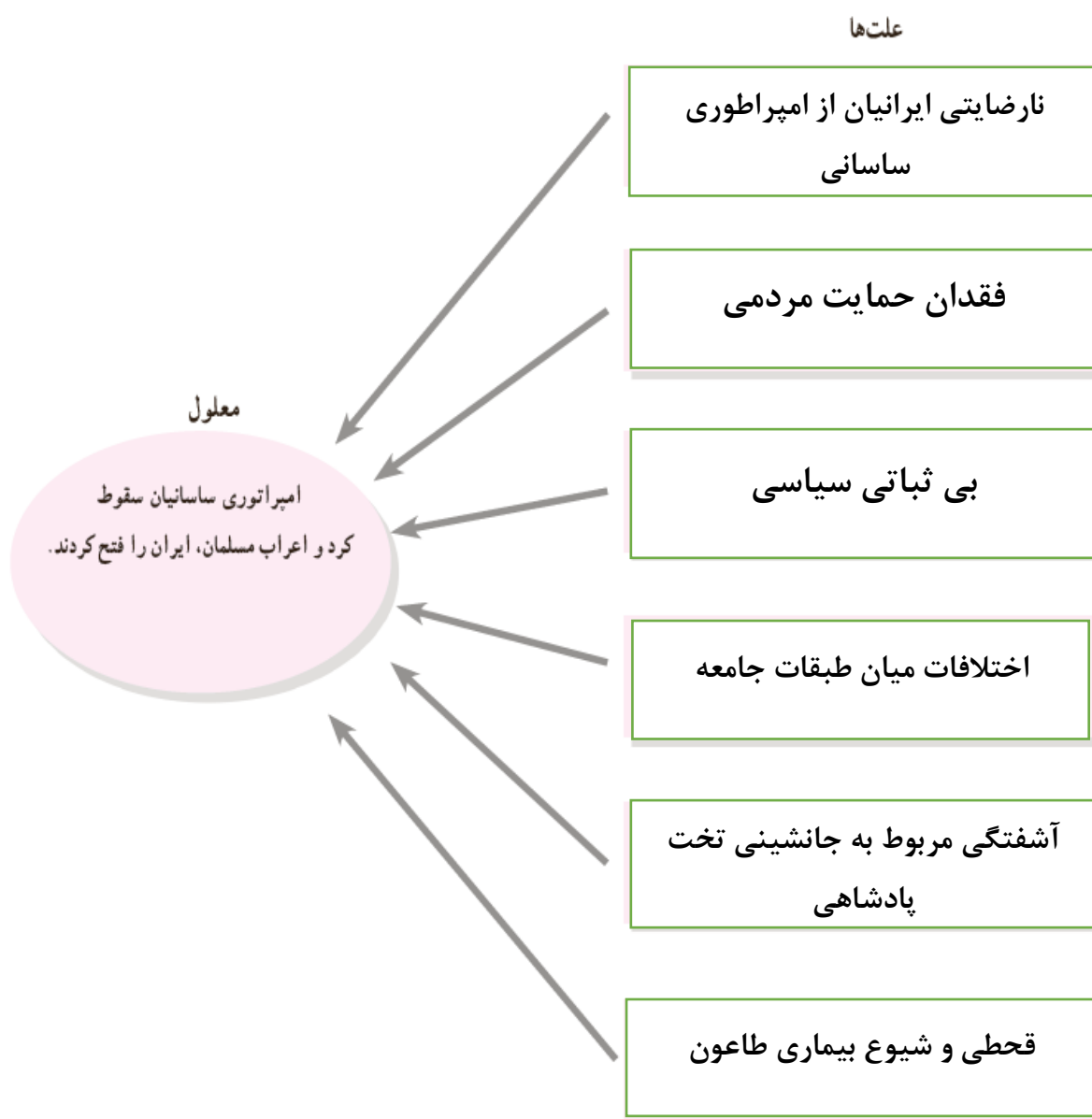
✚ منصور عباسی شهر را بنا کرد و آن شهر را مرکز خلافت عباسیان قرار داد. (بغداد)

✚ منصور عباسی ناجوانمردانه را به قتل رساند. (ابومسلم خراسانی)

فعالیت ها

۱- کاربرگ شماره (۷) نمودار علت و معلول را در کلاس انجام دهید

کاربرگ شماره (۷)

۲- همفکری کنید و بگویید چرا خلفای عباسی آنگونه با ابومسلم و برمکیان، رفتار کردند؟

ابومسلم به اهداف شوم آنها آگاهی داشت، بنابراین وجود او را مانعی بر سر راه قدرت خویش می دیدند - خلفای عباسی عنوان تشریفاتی داشتند بطوریکه نمی توانستند مستقیماً در اداره امور دخالت کنند و قدرت و نفوذ برمکیان به اندازه ای زیاد شده بود که سبب ترس و وحشت خلیفه شده بود؛ و تصمیم به از میان برداشتن آنها گرفتند.

۳- روی نقشه، به قلمرو حکومت بنی عباس دقت کنید و بگویید شامل کدام سرزمین ها بوده است دور شهری که مرکز خلافت بنی عباس بوده، خط بکشید.

سرزمین عباسیان شامل ایران - عراق - ماوراء النهر - شبه جزیره عربستان و قسمتهایی از شمال آفریقا و جنوب اروپا بود پایتخت عباسیان : بغداد بود

۴-الف) به نظر شما شباهت های عمده حکومت امویان و حکومت عباسیان چه بود؟

۱ - هر دو حکومت را با توسل به زور و حيله و نیرنگ و فریب دادن مردم بدست آورده بودند

۲ - هر دو با امامان و شیعیان دشمنی داشتند چون آنها را مانعی بر سر راه خود می دیدند

۳ - هر دو به عیش و نوش و خوشگذرانی می پرداختند

ب) تفاوت آنها در برخورد با ایرانیان چه بوده است؟

عباسیان در اداره امور حکومت و مقام وزارت و فرماندهی سپاه از ایرانیان بهره می بردند اما امویان به غیر اعراب ارزشی قائل نبودند و مورد تحقیر و توهین قرار می دادند و در بیشتر ولایات ایران از سران و بزرگان قبایل عرب استفاده می کردند تا اینکه بتوانند کنترل کنند.

سؤالات چهارگزینه ای

۱- چه عاملی در دوره ساسانیان ، باعث تضعیف روحیه سپاهیان و کاهش توان جنگی آن ها شده بود؟

- الف) تبعیض های اجتماعی ، بی عدالتی و نظام اجتماعی
- ب) رقابت و دشمنی و میان شاهزادگان در دریا ساسانی
- ج) مالیات های سنگین و شیوع بیماری های طاعون و وبا
- د) شورش های فرماندهان و دخالت آنها در رقابت های سیاسی

۲- فرمان حمله به مرز های امپراتوری ساسانی ، در زمان کدام خلیفه صادر شد؟

- الف) عثمان
- ب) ابوبکر
- ج) عمر
- د) حضرت علی (ع)

۳- ضربه نهایی در کدام یک از جنگ های زیر ، بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد؟

- الف) قادسیه
- ب) نهاوند
- ج) خیبر
- د) جلولا

۴- مرکز خلافت امویان کدام شهر بود؟

- الف) کوفه
- ب) مکه
- ج) مدینه
- د) شام

۵- سردار ایرانی که در خراسان قیام کرد و موفق به شکست امویان شد ،.....بود.

- الف) ابو مسلم خراسانی
- ب) طاهر ابن حسین
- ج) بابک
- د) مازیار

۶- اولین خلیفه عباسیان چه نام داشت؟

- الف) هارون الرشید
- ب) مامون
- ج) منصور
- د) سفاح

۷- بنای شهر بغداد ، در زمان کدام خلیفه عباسی بود؟

الف) هارون الرشید ب) مامون ج) منصور د) متوکل

۸- برمکیان در زمان کدام یک از خلفای عباسی ، عهده دار وزارت و حکومت شدند؟

الف) سفاح ب) متوکل ج) مامون د) هارون الرشید

۹- در کدام یک از جنگ های زیر رستم فرخزاد، فرمانده سپاه ساسانی کشته شد؟

الف) نهاوند ب) قادسیه ج) جلولا د) تیسفون

۱۰- برمکیان وزارت کدام سلسله را برعهده داشتند؟

الف) عباسیان ب) طاهریان ج) بنی امیه د) آل زیار

۱۱- با سقوط کدام سلسله در ایران با حمله اعراب مسلمان، دوره ایران باستان به پایان رسید و

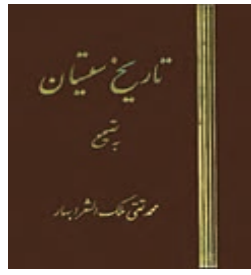
دوره اسلامی آغاز شد؟

الف) ساسانیان ب) سامانیان ج) هخامنشیان د) اشکانیان

درس ۱۲ عصر طلایی فرهنگ و تمدن ایرانی – اسلامی

نکات مهم درس

ایرانیان مسلمان به پشتوانه روحیه علم دوستی در اسلام و همچنین فرهنگ و تمدن باستانی خود، کمک بسیاری به شکل گیری و شکوفایی فرهنگ و تمدن اسلامی کردند.

ضعف خلافت عباسی پس از یک
قرن فرمانروایی

ناتوانی در اداره ی قلمرو پهناور

ایجاد شرایط مناسبی برای تشکیل
سلسله های ایرانی

آل بویه

سامانیان

علویان

صفاریان

طاهریان

این سلسله ها به جز علویان طبرستان، ریشه و تبار ایرانی داشتند

طاهریان و سامانیان

- سلسله های طاهریان و سامانیان با فرمان خلفای عباسی به قدرت رسیدند
- با تایید آنها به حکومت خود ادامه دادند.
- طاهر ذوالیمینین بنیانگذار سلسله ی طاهریان بود
- که به فرمان مامون خلیفه ی عباسی به حکومت خراسان منصوب شد.
- امیراسماعیل سامانی موسس سلسله ی سامانیان نیز با تایید خلیفه ی عباسی به حکومت رسید.

این دو سلسله روابطی دوستانه با خلافت عباسیان برقرار کردند و امیران این سلسله ها معمولاً نسبت به خلفا اظهار وفاداری و فرمانبرداری می کردند این دو سلسله در اداره امور قلمرو خود مستقل بودند و اجازه نمی دادند نمایندگان خلیفه در امور داخلی آنها دخالت کنند.

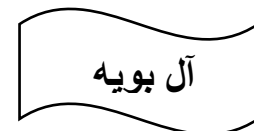
- بنیان گذاران سلسله های صفاریان، علویان طبرستان و آل بویه، بی آنکه اجازه و فرمانی از خلفای عباسی بگیرند، حکومت خود را برپا کردند.
- سلسله ی صفاریان: موسس: یعقوب لیث
- که با پشتیبانی مردم سیستان و به خصوص گروه عیاران به قدرت رسید .
- روابط این سلسله با خلافت عباسی، از روی دشمنی بود.

یعقوب لیث صفاری علاوه بر آنکه حکومت طاهریان را به پایان رساند و از بین برد، به عراق نیز لشکرکشی کرد و قصد داشت بغداد را تصرف کند، اما از سپاه خلیفه شکست خورد. او در فکر جبران این شکست بود اما بیماری و مرگ وی فرصت جنگی دیگر با خلیفه را به او نداد.

خلفای عباسی دشمن علویان طبرستان بودند، زیرا علویان پیرو مذهب شیعه بودند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی شناختند و از آنها اطاعت نمی کردند.

ارتباط سلسله ی آل بویه با عباسیان به گونه ای دیگر بود. زیرا آل بویه بغداد را تصرف کردند و خلفای عباسی را تحت نفوذ و سلطه ی خود گرفتند.

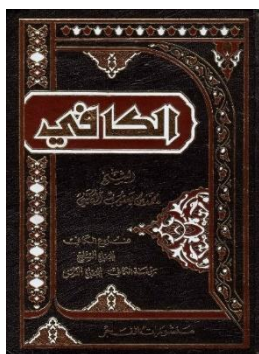
اقدامات فرمانروایان آل بویه در گسترش معارف اسلامی

علاوه بر علویان طبرستان، آل بویه نیز پیرو مذهب شیعه بودند.

در دوران حکومت آنها، معارف و فرهنگ شیعه در ایران مورد توجه قرار گرفت و گسترش یافت.

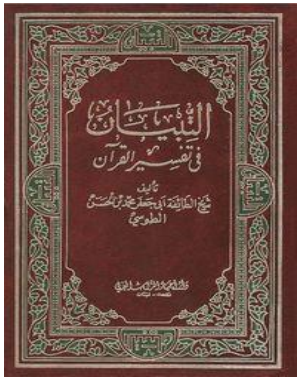
به دستور فرمانروایان آل بویه حرم مطهر امامان (ع) در نجف، کربلا و کاظمین بازسازی شد

و مراسم روز عید غدیر و مجالس سوگواری امام حسین (ع) باشکوه برگزار می شد.

ایرانیان مسلمان در تاسیس و گسترش معارف اسلامی، علوم انسانی و علوم تجربی، هنر و ادبیات پیشگام بودند.

در معارف اسلامی، عالمان ایرانی کتاب های زیادی تدوین کردند. در رشته ی تفسیر قرآن آثار مهمی توسط اندیشمندان مسلمان ایرانی نوشته شد.

ایرانیان حتی در زبان و ادبیات عربی نیز پیشتاز بودند و قواعد صرف و نحو و دستور زبان و ادبیات عربی توسط ادیبان ایرانی تدوین شد . در رشته های فلسفه، تاریخ، جغرافیا و موسیقی نیز دانشمندان مسلمان ایرانی، خوب درخشیدند .

یکی دیگر از اقدامات مهم علمی و فرهنگی ایرانیان در قرون نخست هجری، انتقال بخشی از میراث ادبی و تاریخی ایران باستان به جامعه ی اسلامی بود.

نویسندگان و مترجمانی مانند عبدالله بن مقفع کتاب هایی را در موضوع تاریخ پادشاهان و قهرمانان کهن ایران و نیز اندرز نامه ها و آداب کشور داری از زبان پهلوی به زبان عربی ترجمه کردند.

سلسله های ایرانی به خصوص آل بویه و سامانیان نقش چشمگیری در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی_اسلامی داشتند.

بیشتر فرمانروایان این سلسله ها به علم و ادب علاقه مند بودند و برای عالمان، دانشمندان و ادیبان، ارزش و احترام فراوانی قائل می شدند.

وزیران سامانیان بلعمی و جیهانی که در آن زمان امور کشور را اداره می کردند، اغلب مردانی با فرهنگ و دانش دوست بودند.

زبان و ادبیات

رودکی، پدر شعر فارسی

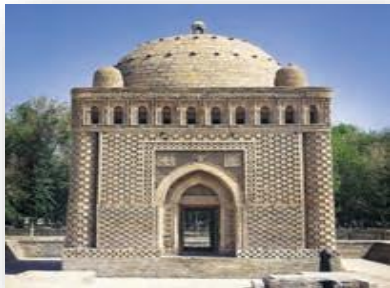
پس از ورود اسلام به ایران تا مدت ها عربی، زبان اداری ایران بود. فرمان ها و نامه های اداری به زبان عربی نوشته می شد و دانشمندان نیز کتاب های خود را به عربی می نوشتند.

مردم ایران اگرچه به عربی به عنوان زبان قرآن احترام می گذاشتند، اما همچنان به زبان فارسی، سخن می گفتند.

از قرن سوم هجری به بعد، در نتیجه ی علاقه امیران و وزیران حکومت های صفاریان و سامانیان به فرهنگ و زبان ایرانی، رونق ادبیات فارسی آغاز شد.

معماری

معماری و هنر ایران در دوران اسلامی در ادامه معماری عصر باستان بود
اسلامی بودند_مساجد از نخستین جلوه های مهم ایرانی
برخی از مساجد در ابتدای ورود اسلام به ایران بر اساس اصول معماری دوره ی
ساسانی ساخته شدند
مسجد جامع و آرامگاه ها، جلوه شکوهمند دیگری از میراث معماری ایرانی
اسلامی به شمار می روند
آرامگاه امیراسماعیل سامانی در بخارا و آرامگاه قابوس و شمشگیر در گنبد کاووس
از آن جمله اند.

سوالات متن

۱. چه عاملی نقش و سهم زیادی در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی داشت؟

خلافت عباسیان پس از یک قرن ضعیف شدند. از این رو شرایط مناسبی برای تشکیل سلسله های ایرانی به وجود آمد. این سلسله ها نقش و سهم زیادی در رونق و شکوفایی تمدن ایرانی-اسلامی داشت.

۲. مهم ترین سلسله های ایرانی که در فاصله ی قرن های سوم تا پنجم هجری بر بخش هایی از ایران حکومت می کردند چه نام داشتند؟

طاهریان - صفاریان - علویان - سامانیان - آل بویه

۳. رابطه سلسله های طاهریان و سامانیان با خلفای عباسی چگونه بود؟

این سلسله ها با فرمان خلفای عباسی به قدرت رسیدند و با تأیید آنها به حکومت خود ادامه دادند. این دو سلسله روابطی دوستانه با خلافت عباسیان برقرار کردند و امیران این سلسله ها معمولاً نسبت به خلفا اظهار وفاداری و فرمانبری می کردند. البته طاهریان و سامانیان در اداره امور قلمرو خود مستقل بودند و اجازه نمی دادند نمایندگان خلیفه در امور داخلی آنان دخالت کنند.

۴. بنیانگذار کدام سلسله ها بدون اجازه خلفای عباسی حکومت خود را برپا کردند؟

صفاریان - علویان طبرستان - آل بویه

۵. روابط صفاریان با خلفای عباسی چگونه بود؟ و اقدامات یعقوب لیث را بنویسید؟

روابط صفاریان با خلافت عباسی، خصمانه بود یعقوب لیث صفاری علاوه بر آنکه حکومت طاهریان را برانداخت، به عراق لشکرکشی کرد و قصد داشت بغداد را تصرف کند، اما از سپاه خلیفه شکست خورد. او در فکر جبران این شکست بود اما بیماری و مرگ فرصت جنگی دیگر را با خلیفه به وی نداد.

۶. چرا خلفای عباسی دشمن علویان طبرستان بودند؟

زیرا علویان پیرو مذهب شیعه بودند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی شناختند و از آنان اطاعت نمی کردند.

۷. رابطه سلسله آل بویه با عباسیان چگونه بود؟

رابطه سلسله آل بویه با عباسیان به گونه ای دیگر بود. چون آل بویه بغداد را تصرف کردند و خلفای عباسی را تحت نفوذ و سلطه ی خود گرفتند.

۸. آل بویه پیرو چه مذهبی بودند و در دوران حکومت آنها چه چیز مورد توجه قرار گرفت؟

آل بویه پیرو مذهب شیعه بودند. در دوران حکومت آنها معارف و فرهنگ شیعه در ایران مورد توجه قرار گرفت و گسترش یافت.

۹. به دستور فرمانروایان آل بویه چه کارهایی انجام شد؟

به دستور فرمانروایان آل بویه حرم مطهر امامان در نجف، کربلا و کاظمین بازسازی شد و مراسم روز عید غدیر و مجالس سوگواری امام حسین (ع) با شکوه برگزار شد.

۱۰. ایرانیان مسلمان در تأسیس و گسترش کدام علوم پیشگام بودند؟

معارف اسلامی، علوم انسانی، هنر و ادبیات

۱۱. اقدامات مهم علمی و فرهنگی ایرانیان در قرون نخست هجری چه بود؟

۱- تدوین کتابها در رشته معارف اسلامی

۲- درخشش دانشمندان مسلمان ایرانی در رشته های مختلف

۳- تدوین قواعد صرف و نحو و دستور زبان و ادبیات عربی

۴- انتقال بخشی از میراث ادبی و تاریخی ایران باستان به جامعه اسلامی بود. نویسندگان و مترجمان ایرانی مانند عبدالله بن مَقَفَع [مشهور به روزبه ایرانی]، کتاب هایی را در موضوع تاریخ پادشاهان و قهرمانان کهن ایران و نیز اندرزنامه ها و آداب کشورداری از زبان پهلوی به زبان عربی ترجمه کردند.

۱۲. کدام سلسله های ایرانی نقش چشمگیری در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی -

اسلامی داشتند؟ چرا؟

سلسله های ایرانی به خصوص سامانیان و آل بویه - زیرا بیشتر فرمانروایان این سلسله ها به علم و ادب علاقه مند بودند و برای عالمان، دانشمندان و ادیبان، ارزش و احترام فراوانی قائل می شدند.

۱۳. کدام وزیران سامانی در شمار عالمان و ادیبان نامدار قرارداداشتند؟

خاندان جیهانی و خاندان بلعمی (وزیران سامانیان)

۱۴. شاعران معروف دوره ی سامانی چه نام داشتند؟

رودکی پدر شعر فارسی و فردوسی در اواخر دوره ی سامانیان

۱۵. کدام آرامگاه ها جلوه ی شکوهمند میراث معماری ایرانی-اسلامی به شمار می روند؟

آرامگاه امیر اسماعیل سامانی در بخارا و آرامگاه قابوس و شمگیر در گنبد قابوس

- بنیانگذار سلسله طاهریان به فرمان مأمون به حکومت خراسان منصوب شد. (طاهر ذوالیمینین)

- موسس سلسله سامانیان با تأیید خلیفه عباسی به حکومت رسید. (امیر اسماعیل سامانی)

- موسس سلسله ی صفاریان با پشتیبانی مردم سیستان به خصوص گروه به قدرت رسید. (یعقوب لیث - عیاران)

- آل بویه پیرو مذهب بودند. (شیعه)

- از نخستین جلوه های مهم معماری ایرانی-اسلامی بودند. (مساجد)

فعالیت

۱- با توجه به متن درس، آیا سلسله های ایرانی از نظر رابطه با خلافت عباسی و چگونگی به قدرت رسیدن، مانند هم بودند؟ مثال بزنید.

خیر - طاهریان و سامانیان به شرط پرداخت مالیات و حفظ حکومت به تأیید خلیفه رسیدند و مورد حمایت وی قرار گرفتند اما صفاریان - علویان طبرستان و آل بویه بدون اجازه خلفای عباسی حکومت خود را بر پا کردند و به هیچ شرایطی حاضر به اطاعت از عباسیان نبودند و با آنها دشمنی هم می کردند فرمانروایان آل بویه به بغداد لشکر کشی کردند و خلیفه را تحت نفوذ و سلطه خود گرفتند.

۲- متنی را که از کتاب تاریخ سیستان انتخاب شده بخوانید. از این متن به چه نکاتی درباره رابطه صفاریان با خلافت عباسی پی می برید؟

نتیجه می گیریم که عباسیان حکومت را با حيله و نیرنگ بدست گرفته بودند و قابل اعتماد نیستند چون آنهایی که به عباسیان خدمت کرده بودند نهایتاً با بی رحمی عباسیان به قتل می رسند و به این دلیل صفاریان با آنها دشمن بودند.

۳- با توجه به نمودار خط زمان در صفحه ۶۹ و نقشه های صفحه ۷۰ و ۷۱ جدول زیر را کامل کنید

نام سلسله	دوره حکومت	موسس	پایتخت	قلمرو
طاهریان	۲۵۹-۲۰۷ ق	طاهر بن حسین	نیشابور و مرو	خراسان سیستان طبرستان
صفاریان	۳۹۳-۲۴۷ ق	یعقوب لیث	زرنگ یا زرنج	سیستان و نواحی مجاور
علویان طبرستان	۶۱۳-۲۵۰ ق	حسن بن زید	آمل	طبرستان (گیلان و مازندران)
سامانیان	۳۹۵-۲۶۱ ق	امیر اسماعیل	بخارا	ماوراءالنهر
آل بویه	۴۴۷-۳۲۰ ق	پسران بویه	اصفهان	بیشتر ایران امروزی و شرق عراق

سؤالات چهارگزینه ای

۱- پدر شعر فارسی کدام یک از شاعران زیر بود؟

- الف - رودکی ب- سعدی ج- حافظ د - فردوسی

۲- خاندان های جیهانی و بلعمی وزیران معروف کدام سلسله بودند؟

- الف - علویان ب - سامانیان ج - طاهریان د - آل بویه

۳- خلفای عباسی با کدام سلسله دشمن بود؟

- الف - علویان طبرستان ب - آل بویه ج - امویان د - صفاریان

۴- کدام سلسله های ایرانی نقش مهمی در رونق فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی داشتند؟

- الف صفاریان، علویان ب - ساسانیان، عباسیان

- ج- سامانیان، آل بویه د - طاهریان، سامانیان

۵- کدام یک از سلسله های زیر ریشه و تبار ایرانی نداشتند؟

- الف - طاهریان ب - صفاریان ج- علویان طبرستان د- آل بویه

۶- نخستین جلوه های مهم معماری ایرانی و اسلامی در چه زمینه ای بوده است؟

- الف - مساجد ب - آرامگاه ج - بازارها د- برج ها

۷- در زمان کدام یک از حکومت های زیر رونق ادبیات فارسی آغاز شد؟

- الف - سامانیان - علویان ب - صفاریان سامانیان

- ج- خوارزمشاهیان صفاریان د - آل بویه - علویان

۸- کدام سلسله های ایرانی بی آنکه اجازه و فرمانی از خلفای عباسی بگیرند، حکومت خود را برپا کردند؟

- الف- آل بویه ، طاهریان و صفاریان ب- علویان ، سامانیان و طاهریان
ج- علویان ، صفاریان و آل بویه د- صفاریان ، آل بویه و سامانیان

۹- چه کسی با پشتیبانی مردم سیستان و به خصوص گروه عیاران به قدرت دست یافت؟

- الف- یعقوب لیث ب- امیر اسماعیل ج- طاهر ذوالیمینین د- عضدالدوله

۱۰- کدام یک از حکومت های زیر، با تصرف بغداد ، خلفای عباسی را تحت نفوذ و سلطه خود گرفت ؟

- الف- سامانیان ب- آل بویه ج- طاهریان د- صفاریان

۱۱- فردوسی در اواخر دوره ی، سرودن شاهنامه را آغاز کرد.

- الف- سامانیان ب- آل بویه ج- طاهریان د- صفاریان

۱۲- آرامگاه امیر اسماعیل سامانی، در کدام شهر قرار دارد ؟

- الف- نیشابور ب- همدان ج- بخارا د- سمرقند

پایان نوبت اول